

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PRÁVNÍ A SOCIÁLNÍ ASPEKTY DROGOVÉ
ZÁVISLOSTI MLADISTVÝCH NA PÁCHÁNÍ TRESTNÉ
ČINNOSTI SE ZAMĚŘENÍM NA TERITORIÁLNÍ ÚZEMÍ
ZLÍNSKÉHO KRAJE**

Autorka práce: Lenka Geržová, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Milan Veselý

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Milanu Veselému za vstřícnost, trpělivost, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Marcele Studené ze Střední školy gastronomie a obchodu ve Zlíně za její ochotu a spolupráci při vyplnění dotazníků k výzkumné části této práce.

ABSTRAKT

GERŽOVÁ, L. *Právní a sociální aspekty drogové závislosti mladistvých na páchání trestné činnosti se zaměřením na teritoriálním území Zlínského kraje*: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. 72 s. Vedoucí práce: Mgr. Bc. Milan Veselý.

Klíčová slova: marihuana, měkké drogy, legislativa, porušení tenké hranice trestnosti, prevence, trestnost přestupku a trestného činu, tvrdé drogy.

Bakalářská práce pojednává o mladistvých a páchání trestné činnosti s návykovou látkou. Tuto práci jsem rozdělila do pěti částí. V první části uvádím cíle a metodiku této práce. V druhé části shrnuji teorii měkkých i tvrdých drog a jejich účinky na lidský organismus. Ve třetí části analyzuji kvalifikaci přestupků a trestných činů, drogovou kriminalitu a jejich trestnost spojenou s tenkou hranicí trestnosti. Ve čtvrté části se zaměřuji na prevenci drog, jakožto primární prevenci a preventivní činnosti. Na závěr práce zkoumám porušení tenké hranice trestnosti s měkkou drogou u respondentů z řad adolescentů neboli středoškolských studentů Zlínského kraje, a to na základě vlastního výzkumu podloženého dotazníkem.

Na počátku každé zmiňované kapitoly objasňuji základní pojmy týkající se tématu: „Právní a sociální aspekty drogové závislosti mladistvých na páchání trestné činnosti se zaměřením na teritoriálním území Zlínského kraje“.

ABSTRACT (SUMMARY)

GERŽOVÁ, L. Leadership and Management Skills : *Legal and social aspects of drug addiction of juvenile over committing a crime on the area of the region Zlin*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 72 p.
Supervisor : Mgr. Bc. Milan Veselý.

Key words : marijuana, soft drugs, legislation, the border of punishability, prevention, an offence and crime and their punishment, hard drugs.

This thesis deals with juvenile and committing various crime under the influence of the drugs. This essay is divided into five parts. In the first part I give intentions and methodology of this essay. In the second part I compile a theory of soft drugs, hard drugs and their effect on human organism. In the third part I analyse a qualification of an offence and a crime, drug criminality and its sentence or penalty with breaking the thin line of the law through the soft drugs. In the fourth part I focus on the prevention of drug usage - especially description of a closer primary prevention and a various preventing activity. At the end of the thesis I investigate breaking the law soft drugs by adolescent students of region Zlin who filled in a questionnaire as a main part of my own research.

At the beginning of the second, the third and the fourth part I elucidate basic terms for this theme the „Legal and social aspects of drug addiction of juvenile who are constantly committing crimes over committing a crime on the area of the region Zlin.“.

Obsah

ÚVOD	8
1. CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2. ROZDĚLENÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK A JEJICH ÚČINKY NA LIDSKÝ ORGANISMUS	11
2.1. Minimální vymezení základního pojmu drogy	11
2.2. Omamné a psychotropní látky	12
2.2.1. Rozdělení omamných a psychotropních látek	12
2.3. Měkké drogy	13
2.3.1. Historický vývoj měkkých drog	17
2.3.2. Tabulka měkkých drog	20
2.4. Marihuana	21
2.4.1. Marihuana a mládež v České republice	22
2.5. Tvrdé drogy	22
3. POHLED NA TRESTNOST PŘESTUPKU A TRESTNÉHO ČINU	27
3.1. Vymezení základních pojmů	28
3.2. Legislativa k pěstování konopí	29
3.3. Historie trestnosti marihuany	30
3.4. Pohled na trestnost spáchaného přestupku	30
3.4.1. Rozbor skutkových podstat podle přestupkového zákona	31
3.5. Tenká hranice trestnosti	33
3.5.1. Trestní zákoník a změny týkající se měkkých drog	33
3.6. Rozbor paragrafového znění podle trestního zákoníku	36
3.6.1. Ukládání trestů za „drogové trestné činy“	37
3.7. Trestná činnost páchaná pod vlivem drogově závislých osob	38
3.8. Přehled zjištěných skutků spáchané mladistvými pod vlivem alkoholu ve Zlínském kraji	39
3.9. Nealkoholové toxikomanie z pohledu policie u nás	40
4. PREVENCE DROG	42
4.1. Prevence kriminality	42
4.1.1. Prevence primární	43
4.1.2. Sociální prevence kriminality	44
4.2. Zásady prevence	45

4.3.	Činitelé působící na drogovou prevenci	46
4.4.	Drogová závislost a její příčiny.....	48
4.5.	Výhra nad závislosti	52
5.	VLASTNÍ VÝZKUM.....	53
5.1.	Charakteristika výzkumu a stanovení cíle	53
5.2.	Metodika výzkumu	54
5.3.	Stanovení hypotéz	54
5.4.	Specifické údaje o respondentech	55
5.5.	Analýza hypotéz.....	61
5.6.	Pohled na prevenci dotazujících respondentů	63
	ZÁVĚR	64
	Seznam použitých zdrojů	67
	Seznam příloh.....	70
	Dotazník	71

ÚVOD

Dnešní moderní doba s sebou neustále přináší nové objevy prakticky ve všech směrech lidské činnosti. Stejně tak s sebou přináší spoustu problémů, které nelze přehlížet a je na místě dané konflikty řešit. Současná společnost se nejčastěji potýká především s problematikou drog. Jedná se o rozsáhlé populární téma, které se dotýká především naší mladší generace. Každý z nás se den co den setkává s měkkými i tvrdými drogami, ať už prostřednictvím médií, tedy televizním vysíláním, rádiem, novin, různých upoutávek nebo internetu. Ne vždy přicházíme do kontaktu s drogou přímo, ale jestliže se domníváme, že se nás drogy zcela vůbec netýkají, jedná se zcela o mylnou představu. Všichni by se měli zamyslet nad tím, že do styku s drogou můžeme přijít nepřímo, ať už s rodinnými příbuznými, s přáteli či s kýmkoli z našeho blízkého okolí. Drogy, obzvláště měkké drogy jsou na české scéně v posledních několika letech hodně aktuálním tématem. Pro určitou skupinu lidí se měkké drogy stávají zcela běžnou záležitostí rutinního života. Tito uživatelé se pohybují před tenkou hranicí trestnosti do té doby, než spadnou do propasti, v níž začínají přijímat jakoukoliv jinou tvrdou drogu.

K této práci mne přivedla myšlenka spojená se změnou právní úpravy v trestním zákoníku dotýkající se přesně stanoveného „množství větší než malé“ u měkkých drog.

S tímto tématem se velmi často setkávám při výkonu své pracovní profese, a proto se danou prací zabývám mladistvými a jejich vztahu k měkkým drogám.

Svoji bakalářskou práci jsem rozvrhla do pěti kapitol. V první kapitole uvádím vytyčené cíle a metodiku této práce. V druhé části nazvané jako rozdělení návykových látek a jejich účinky na lidský organismus podle projektu popisují rozdělení měkkých a tvrdých drog z obecného hlediska, jejich vymezení a přehlednou tabulku s množstvím větším, než malým u vybraných ilegálních měkkých drog. Blíže se zaměřuji na měkkou drogu zvanou „marihuana“, která je v současné době nejvíce populární na drogové scéně nejen u mladistvých, dále pak na její historický vývoj, rozdělení a postoj české mládeže k již zmíněné droze.

V nejdůležitější a nejrozšířenější kapitole nazvaná „Pohled na trestnost přestupku a trestného činu“ definuji použité odborné pojmy a historii trestnosti marihuany v České republice. Hlavní myšlenku této práce najdeme v podkapitole pojmenované jako „Tenká hranice trestnosti“, v níž se zabývám změnou právní úpravy u měkkých drog. Speciálně se zaměřuji na „množství větší než malé“, které vymezuje tzv. tenkou hranici trestnosti mezi měkkými a tvrdými drogami. V další podkapitole rozebírám skutkovou podstatu podle trestního zákoníku a o ukládání trestů za „drogové“ trestné činy, stručně zde vymezuji trestnou činnost páchanou pod vlivem drogově závislých osob, přehled zjištěných skutků spáchané mladistvými pod vlivem alkoholu ve Zlínském kraji s příloženou tabulkou a v poslední podkapitole této části se zmiňuji o nealkoholové toxikomanii z pohledu policie u nás.

Předposlední čtvrtá kapitola popisuje prevenci drog, konkrétně prevenci kriminality, primární prevenci, sociální prevence kriminality, zásady prevence, činitelé působící na drogovou prevenci, drogovou závislost a její příčiny a v samotném závěru této kapitoly výhru nad závislostí.

Podrobnější vyhodnocení vlastního kvantitativního výzkumu je uvedeno v závěrečné kapitole označená jako 5. kapitola.

Touto prací sleduji, zda mladí lidé ve věku 15 až 17 let, kteří se začínají stýkat s drogovou kriminalitou, porušili již v adolescentním období tenkou hranici trestnosti u měkkých drog. Následky tohoto porušení může mít také zapříčinění spáchat jakoukoliv trestnou činnost pod vlivem omamné či psychotropní návykové látky.

1. CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat kvalifikaci drogové kriminality u měkkých a tvrdých drog a porovnat jejich trestnost z právního hlediska. Zároveň definovat návykové látky a jejich účinky na lidský organismus, navrhnout možné způsoby drogové prevence a na závěr zhodnotit na základě výzkumu formou dotazníku porušení tenké hranice trestnosti spjaté s měkkou drogou u adolescentů, respektive u vybraných středoškolských studentů se zaměřením na bezpečnostně právní činnosti.

Při zpracování této práce jsem k naplnění cíle zvolila z několika nabízených metod celkem čtyři metody. Jedná se především o metodu historickou, metodu komparace, metodu analýzy a metodu dotazníkového výzkumu.

2. ROZDĚLENÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK A JEJICH ÚČINKY NA LIDSKÝ ORGANISMUS

Návykové látky je možno dělit podle několika druhů, typu a účinků na lidský organismus. Drogy jako obecně známé omamné či psychotropní látky ovlivňují nebo úplně mění lidské vnímání a vyvolávají drogovou závislost. Nejznámější dělení drog se dělí na dvě hlavní skupiny, tedy na drogy měkké a tvrdé. Jedná se o dělení, které se vztahuje k riziku s užíváním těchto návykových látek. Větší poškození organismu psychického a fyzického rázu je schopna vyvolat tzv. „tvrdá“ droga.¹

V dané kapitole se neobjeví některé typy alkoholových či nealkoholových drog, jelikož tyto byly záměrně vyloučeny. Blíže charakterizovány jsou především nepřehlédnutelné a zároveň nejznámější druhy měkkých a tvrdých drog. S těmito se nejčastěji setkává naše mládež nejen v poslední době, s nimiž experimentují a v některých případech začnou procházet novým životem tzv. „nelibého pokušení“.

2.1. Minimální vymezení základního pojmu drogy

Droga – v překladu z nizozemského jazyka – „droog“ neboli suchý, z anglického jazyka – „drug“ neboli medicína, tedy lék přírodního původu představuje pojem spíše negativního významu a v současnosti existuje již celá řada definicí. Drogou se rozumí přírodní látka neboli usušená část rostliny či živočišného těla nebo také syntetická látka s psychotropními účinky, která se už od prvního užití neboli vpravení do živého organismu začíná projevovat v našem těle. Droga má schopnost po opakovaném užití vyvolávat psychickou nebo fyzickou závislost, změny v našem chování, prožívání okolního světa, vnímání, „vnitřní“ naladění a vědomí.²

Drogy jsou stále více tím, co náš stav upravuje a zpočátku nic nežádá. Narkoman drogu vnímá jako součást svého života, jako pomoc v nouzi, jako snadnější život na zemi, a také jako každodenní chléb.³

¹ VALÍČEK, P. a kolektiv, *Rostlinné omamné drogy*. Benešov: Nakladatelství START, 2000, s. 20.

² PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: Maxdorf, 1995, s. 9-10.

³ VALÍČEK, P. a kolektiv, *Rostlinné omamné drogy*. Benešov: Nakladatelství START, 2000, s. 161.

2.2. Omamné a psychotropní látky

Podle zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů se jedná o látky, u kterých vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu užívá. Jedná se o látky, které mají psychotropní účinky, působí na centrální nervový systém, dále jen „CNS“, ať již hlavním nebo vedlejším účinkem, a to takovým způsobem a v takové míře, že se stávají předmětem zneužívání toxikomany a ničí uživatelům nejen centrální nervový systém, ale také jej poškozují fyzicky. Na tyto látky se vytváří návyk, kdy jsou pro tělo nepostradatelné a stanou se součástí metabolismu běžných pochodů v těle. U toxikomana začíná vznikat závislost, ať už psychická či fyzická. V častých případech vyžaduje tělo zvýšení účinné dávky, neboť dochází k toleranci, a původní dávka již organismus neuspokojí.⁴

2.2.1. Rozdělení omamných a psychotropních látek

- podle účinků na lidský organismus:
 - narkotika (analgetika) –
 - opium a jeho alkaloidy jako Morfin, kodein, thebain
 - polosyntetická narkotika jako heroin
 - syntetická narkotika jako fentanyl, methylfentanyl metadon, meperidin
 - kontrolované látky – kanabinoidy jako konopí, hašiš, THC
 - látky stimulující –
 - přírodní stimulanty jako kokain, crack, efedrin
 - syntetické stimulanty jako amfetamin, metamfetamin, fenmetrazin, methcathinon
 - halucinogeny –
 - přírodní halucinogeny jako meskalin, psilocybin, psilotsin
 - polysyntetické halucinogeny jako LSD
 - syntetické halucinogeny jako PCP

⁴ Ing. KUBÁNEK Vladimír, Ing. POLÍVKA Lubomír, *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha 4: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, s. 51

- látky uklidňující (hypnotika) jako barbituráty a benzodiazepiny⁵
- podle hlediska účinku a nebezpečnosti pro lidský organismus:
 - měkké drogy
 - tvrdé drogy
- podle hlediska zákonitosti:
 - legální drogy
 - ilegální (nelegální) drogy⁶

2.3. Měkké drogy

Měkká droga se též nazývá jako lehká droga. Obecně jsou tyto drogy považovány za ty bezpečnější, kde nedochází k takové vysoké závislosti jako u tvrdých drog. Riziko závislosti je pro společnost i pro uživatele relativně nízké, a proto tyto drogy bývají společností spíše akceptovány. Uživatelé se nemusí delší doby dostat do problémů. Lehké drogy dělíme na legální drogy a ilegální drogy. Alkohol, tabákové výrobky, káva, čokoláda, čaj, léky, těkavé látky jako toluen apod. zkrátka drogy, které nejsou protizákonné, se řadí mezi legální měkké drogy. Typickými nejznámějšími ilegálními měkkými drogy zvané marihuana, hašiš a lysohlávky, jsou u nás nejvíce rozsáhlými lehkými drogy. Mezi měkké ilegální drogy se někdy objevují návykové látky nazvané jako LSD a extáze. Tyto omamné látky mohou mít dlouhodobé účinky, jenž nejsou provázeny silnými odvykacími příznaky. Jedná se o nebezpečné a psychicky návykové látky, jenž se užívají především „rekreačně“.⁷

Konopí – pojmenované taky jako cannabis. Jedná se o rostlinu, která se skládá ze dvou druhů, a to z konopí setého a konopí indického. Odrůdy konopí setého šlechtěné za účelem snížení hladiny tetrahydrocannabinol, dále jen „THC“ pod úroveň 1% zahrnuje dnes tzv. „technické konopí“. Toto technické konopí v souladu se zákonem č. 167/1998 Sb., zákon o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ukládá pěstitelům ohlašovací povinnost při vysetí větší rozlohy než 100m². Indické konopí obsahující větší hladinu látky tetrahydrocannabinol, dále jen „THC“ se pěstuje pro užití omamných látek, jež se vyskytují především

⁵ Ing. KUBÁNEK Vladimír, Ing. POLÍVKA Lubomír, *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*, Praha

⁴ Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, s. 51.

⁶ <http://www.skola22.webz.cz/drogy.html>

⁷ GANERI, A., *Drogy, Od extáze k agonii*, Praha: Nakladatelství Amulet, s.r.o., 2001, s. 8.

v pryskyřici samičího květenství a je vhodné jak pro výrobu marihuany, tak následně pro výrobu hašiše.⁸

Marihuana - „slangově“ nazvaná jako tráva, marjánka, joint, hulení, zelí, ganja apod. Marihuanou se rozumí sušené listy a samičí květenství. Vyrábí se z rostliny zvané indické konopí a obsahuje určité množství účinné látky tzv. „THC“. Tato droga se aplikuje inhalačně a v cigaretách.⁹

Hašiš - někdy nazvaný jako haš, kiff, ládo, jde zejména o sušené samičí květy konopí, které vylučují značné množství pryskyřice s výrazným zápachem. Existují tři druhy hašiše: charos (čistá pryskyřice), ganja (sušené samičí květy) a bhang (sušené listy a semena). Na trhu se objevuje ve formě tvrdých lisovaných kostek nebo placiček světlehnědé až tmavohnědé barvy, mírně mastného povrchu. I v sušeném stavu má výrazně kořenité aroma. Obsahuje návykovou účinnou látku zvanou tetrahydrocannabinol, dále jen „THC“ a účinek je asi 4x silnější, než marihuana.¹⁰

Extáze – slangově zvaná jako éčko, droga lásky, extoška, tableta, pilule, víkendová droga a podle motivů na tabletách též kotva, V.I.P, batman, srp a kladivo apod. Jedná se o bílou krystalickou látku, která se nejčastěji distribuuje v tabletách s různými motivy a popisy. Tablety mohou mít bílou, žlutou, červenou a modrou barvu. Distribuce pochází z České republiky, Polska, Německa a Holandska. Tato měkká droga se někdy nazývá jako „taneční droga“. Aplikuje se perorálně a bývá po marihuaně nejčastěji užívána. Její návykový potenciál je nízký a způsobuje psychickou závislost, a častým užíváním se u narkomana vytváří tolerance.¹¹ Daná látka se řadí mezi amfetaminy a její účinek na lidský organismus může být výrazný po dlouhou dobu. Samotné psychické vedlejší účinky mohou vést až k nebezpečnému životu, tedy až ke krvácení do mozku. U narkomanů se může projevovat nekontrolovatelné úzkostné stavy a poruchy myšlení, které se s ohledem na halucinace a bludy nedají odlišit od schizofrenie, a proto se musí léčit v nemocnici. Vyskytuje se též panická úzkost a bludné představy. Dochází k pokřivení smyslových dojmů. Zmizí hranice mezi tělesným vnímáním a prostředím a dostavuje se porucha vlastního já, kdy konzument se domnívá, že je možné číst své myšlenky a je řízen cizí mocností. Přitom se zvyšuje

⁸ <http://www.legalizace.cz/konopí/co-je-to-konopí/>

⁹ PRESL, J. Drogová závislost. *Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: Maxdorf, 1995, s. 31 – 35.

¹⁰ VIŠŇOVSKÝ, P., BEČKOVÁ, I., *Bludný kruh toxikomanií*. Hradec Králové, listopad 1998, s. 21.

¹¹ Ing. KUBÁNEK V., Ing. POLÍVKA L. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha 4: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, s. 103.

nebezpečí k sebevražedným tendencím (psychická kocovina). Po dlouhodobém užívání se objevuje značná porucha koncentrace, schopnost zapamatování, což může vést až k poškození mozku. Extáze snižuje křečový práh, kdy se začínají projevovat záchvaty křečí. Po tělesné stránce je třeba zmínit trvalý vzestup krevního tlaku a nebezpečí krvácení do mozku a mrtvice. U uživatelů se srdeční vadou může dojít k zástavě srdce.¹²

Halucinogeny - jsou drogy, které způsobují halucinace, např. LSD, lysohlávky apod. Pod vlivem těchto drog dochází ke strachu, neuváženému chování nebo provádění nebezpečných věcí.¹³ Užívají se v tabletách, častěji však čerstvé nebo sušené – celé nebo drcené drobné, hnědé houby smíchané s jídlem nebo formou žvýkání, případně se pijí spařené jako čaj. Tento zdánlivě přírodní produkt může v důsledku, zejména ve vyšších dávkách vytvářet u toxikomanů pocit paniky, úzkosti, podezřívavosti vůči okolí, ztrátě orientace, poruchy paměti, neschopnost sebeovládání a problémy s abstraktním myšlením.¹⁴

LSD – jinak řečeno „tripy“ bývají doprovázeny halucinacemi nebo novými fantaziemi. Jedná se o drogu s největším podílem účinků vedoucích k prožitkům, které odvádějí pozornost od reálného světa. Tato látka se v podobě tripů nejčastěji konzumuje v malých potíštěných papírcích, krystalků či tablet.¹⁵ Nabízí se v malinkých tabletkách, kterým se často říká mikročipy. V těle se LSD rozděluje nerovnoměrně a jeho nejvyšší koncentrace se vyskytuje v játrech a ledvinách. Působí asi šest až dvanáct hodin a do mozku se dostane relativně málo. Po užití může dojít k náhlé a silné psychické změně. Typickými jsou místní a časové poruchy orientace a změny v tělesných pocitech. Pod vlivem této drogy může dojít ke změně vnímání, což znamená, že narkoman může vidět barvy a slyšet hudbu. Uživatel má pocit létání, přičemž mnoho lidí se v takovém stavu vrhlo z okna. LSD způsobuje rovněž tělesné znaky jako poruchy rovnováhy a chůze, nucení na zvracení, závratě, pocity horka a chladu. Po užití se může dostavit extrémní úzkost, panické reakce a akutní zmatenost. Zvláštním rizikem je právě „flashback“, tedy návrat halucinačního prožitku po nějaké době. Při otravě může dojít ke zvýšení hladiny cukru, pak náhle k poklesu tlaku a zástavě srdce. Psychickými znaky otravy jsou úzkost a panika, vnitřní neklid, jakožto i bludy a halucinace. Pod vlivem této drogy se skrývá největší nebezpečí a tendence k sebevražedným myšlenkám. Daná

¹² CHRISTOPH, G., F., KÜHN F., *Od návyku k závislosti*. Praha: Euromedia Group, k. s., 2001, s. 57.

¹³ GANERI, A. *Drogy, Od extáze k agonii*. Praha: Nakladatelství Amulet, s.r.o., 2001, s. 9.

¹⁴ ARTERBURN, S., BURNS, J., *Drogy klepou na dveře*. Brno: Nová naděje, 2001, s. 71.

¹⁵ HAJNÝ, M., *O rodičích, dětech a drogách*. Praha 7: Grada Publishing, spol. s r.o., 2001, s. 20.

návyková látka zasahuje do oblasti mozku, které rozhodují o schopnosti rozlišovat důležité a nedůležité vzruchy. Bez této schopnosti už není myšlení uspořádané, což vede k obrazům podobným psychózám.¹⁶

Lysohlávky – neboli halucinogenní houby obsahující látku „psilocibin a psilocin“. Jedná se o houbu na tenké nožce o výšce asi 3 cm. Běžně jsou rozšířené v tropickém a subtropickém pásmu. S drobnou houbou druhu zvanou „Psilocybe“ se můžeme setkat i ve střední Evropě. V České republice se nejčastěji vyskytuje lysohlávka kopinatá, která se vyskytuje sporadicky v trávě, při cestách a na pastvinách. Lysohlávka česká roste vzácně při okrajích lesů a v údolích toků.¹⁷ Houby vyvolávají poruchy vnímání, nevolnost, žaludeční křeče a závratě. Tělesný pocit je změněný, sahá od lehkého pocitu vznášení se až k poruchám rovnováhy a orientace. U uživatele se vyskytuje horor trip, zejména při primární úzkosti a psychických problémech nebo v cizím prostředí, pochopitelně také při vysokých dávkách. Při chronickém užívání byly pozorovány deprese a úzkostné stavy, čímž může docházet u adolescentů k problémům ve škole. Ke zvýšení tolerance dochází právě u hub velmi rychle. Při předávkování houbami dochází k typickým rysům jako nevolnost, zvracení, břišní křeče, silné bolesti žaludku, bušení srdce, vysoká horečka a pokles krevního tlaku až k zástavě srdce. Dlouhodobé konzumování lysohlávek vede k poškození jater a zvýšenému riziku mrtvice.¹⁸

Alkohol – je nejstarší sedativní drogou, známý přinejmenším od roku 6400 před Kristem v podobě piva a vína. Až do devatenáctého století byl alkohol jedinou drogou s tlumivým účinkem. Pěstování vinné révy na víno začalo podle současných představ v horách mezi Černým a Kaspickým mořem, tedy dnešní Arménie někdy mezi rokem 6000 až 4000 před naším letopočtem. Později mezi lety 3000 až 2000 př. n. l. se v Iráku objevilo pivo a dodnes se zachovaly tabulky s recepty na více, než dvacet druhů piva. Do Evropy, konkrétně do Itálie došlo k první destilaci alkoholu, kterému se říkalo „duch vína“ bylo to kolem roku 1100. Po prvních pokusech se již ve středověku rozmohla také destilace alkoholu z obilí. Později vznikaly stále silnější druhy alkoholu, kdy se začal v Holandsku pálit gin destilací obilí s jalovcem. Nápoje s obsahem alkoholu se skládá převážně z vody a etylalkoholu, neboli etanolu vzniklého kvašením ovoce, zeleniny nebo obilí.¹⁹ Jedná se o silně návykovou legální drogu, na níž si člověk vytváří

¹⁶ CHRISTOPH, G., F., KÜHN F., *Od návyku k závislosti*. Praha: Euromedia Group, k. s., 2001, s. 57.

¹⁷ VIŠŇOVSKÝ, P., BEČKOVÁ, I., *Bludný kruh toxikomanií, Hradec Králové, listopad 1998*, s. 30.

¹⁸ CHRISTOPH, G., F., KÜHN F., *Od návyku k závislosti*. Praha: Euromedia Group, k. s., 2001, s. 57.

¹⁹ SHAPIRO H., *Drogy, Obrazový průvodce*, Praha, 2005, s. 60-61

psychickou závislost. Patří mezi látky, které ovlivňují psychické funkce a v němž má alkohol výjimečné postavení. Oproti tvrdým drogám má mírnější účinky. Při trvalém užívání mírných dávek jako např. u vína se udává asi 0,2 litrů denně, kdy je možno dokázat i pozitivní účinky na zdravotní stav. Naopak při zneužívání se může alkohol stát stejně nebezpečný jako nejtvrďší drogy. Je více nebezpečný, neboť jeho zneužívání je v porovnání s tvrdými drogami méně kontrolované zákonem.²⁰

Cigarety – se řadí k tabákovému výrobku. Hlavní roli zde hraje látka zvaná nikotin, která působí jako vysoce návyková droga. Nikotin je velmi silně účinná látka, kterou obsahují tabákové listy. Cigareta vyvolává především psychickou závislost. Pro některé lidi se může tabák stát drogou jako pro jiné alkohol. Tabák je stejně jako alkohol jediná legalizovaná droga a takřka se volně prodává bez jakéhokoli omezení.²¹ Cigaretový kouř obsahuje drobné kapičky dehtu, nikotin, oxid uhelnatý a další plyny. Nikotin je droga s rozsáhlými účinky na mozkovou činnost. Hladina nikotinu se vytváří v průběhu kouření cigarety, a pak rychle klesá až do vykouření další cigarety. I když je tabák mírný stimulant, používá se paradoxně k úlevě od stresu a úzkosti. Cigareta zvyšuje tepovou frekvenci a krevní tlak, utlumí chuť k jídlu, sníží teplotu pokožky a vyvolává pocity povzbuzení a vzrušení. Naopak u začátečníků může vyvolat stav, kdy jim začne být špatně a točí se jim hlava. Čím je kouření cigaret pravidelnější, tím je větší pravděpodobnost, že uživatel cigaret bude trpět poruchami srdeční činnosti, tvorbou krevních sraženin, infarkty, infekcemi plic, mozkovými mrtvicemi, chorobami dýchacích cest, poruchami krevního oběhu, rakovinou plic, ústní dutiny nebo hrdla a vředy. K těmto chorobám bude uživatel cigaret více náchylnější, než ostatní.²²

2.3.1. Historický vývoj měkkých drog

Rostlina konopí byla již pěstována před více než 5000 lety. Užívání produktů konopí, tedy marihuany a hašiše bylo historicky spojeno s náboženskými obřady, hinduistického a islamského náboženství, jenž nahradil alkohol. Užívání této látky bylo rozšířeno po celém světě. Rostlina konopí (obr.č. 1) se pěstuje pro průmyslové účely

²⁰ VIŠŇOVSKÝ, P., BEČKOVÁ, I. *Bludný kruh toxikomanií*, Hradec Králové, listopad 1998, s. 99.

²¹ VIŠŇOVSKÝ, P., BEČKOVÁ, I. *Bludný kruh toxikomanií*, Hradec Králové, listopad 1998, s. 108 – 109.

²² SHAPIRO H., *Drogy, Obrazový průvodce*, Praha, 2005, s. 228-230

a tradičně pro pěstování drogy marihuany, které se v České republice rozšířilo zejména v posledních letech.²³

Konopí, též jako léčivá rostlina se užívala k léčbě bolestí hlavy, nespavosti a menstruačních bolestí. V současné době se z konopí vyrábí konopný olej, který má vysoké využití ve zdravotnictví při léčbě chorob jako např. chronické záněty, revmatická artritida apod. Také se hojně využívá v kosmetice ke zlepšení stavu pokožky jako k léčbě lupénky, akné, plísňe apod.²⁴

„Obecně lze říci, že konopí seté je v zemích České koruny pěstováno již od dávných dob. Jsou zde pro pěstování těchto plodin vhodné klimatické podmínky a v minulosti bylo pěstování a následné zpracování jedním ze zdrojů obživy obyvatelstva. Tato plodina má tedy v českých zemích dlouholetou tradici (výroba sukna, provazů, oleje atd.).²⁵

Obr. č. 1: Rostlina konopí, cizí zdroj²⁶

Po roce 1989 se kouření **marihuany** v České republice značně rozmohlo a stalo se nejprve módou, a pak vcelku běžným doprovodem různých společenských akcí. Kolem roku 1991 se marihuana stala po dlouhých letech faktického nezájmu veřejnosti reprezentantem všeho zlého, co je v drogách obsaženo. Stalo se tak zejména díky tisku, který reprezentoval protidrogové aktivity naší policie tím, že neustále publikoval výsledky zásahů proti drobným pěstitelům. Černý trh s marihuanou nikdy u nás téměř neexistoval a neexistuje. Důvod je prostý. Přes všechny oslavované zásahy policie

²³ PRESL, J., Drogová závislost. *Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. Rozšířené vydání. Praha: Maxdorf, 1995, s. 31.

²⁴ <http://www.vipcosmetics.cz/zdravi-a-zivotni-styl/konopi-nejstarsi-leciva-rostlina.html>

²⁵ <http://www.npc.aa/index1280.htm>

²⁶ <http://obrazky.cz/?q=site:tkani.cz+konopí>

je zadržené množství konopí, oproti tomu, které je sklizeno svými pěstiteli, zcela zanedbatelné. Marihuany je všude dost, a proto se prodává spíše výjimečně.²⁷

Lysohlávky (obr. č. 2) užívali Indiáni po staletí ke kultovním účelům. U nás se lysohlávka sbírá podstatně kratší dobu. V posledních třiceti letech se její vyhledávání rozšířilo. Existují zde v Čechách místa známá svým hojným výskytem této houby.

Najít pravou lysohlávku není vždy jednoduché, protože existují i druhy podobné sice tvarem, ale psilocybin neobsahuje.²⁸

Obr. č. 2: Lysohlávky, cizí zdroj²⁹

Extázi (MDMA) vyvinuli v roce 1912 poprvé dva němečtí chemici v rámci velkého výzkumného programu farmaceutické a výzkumné společnosti Merck, a tato látka byla patentována jako lék na omezení apetitu, tedy při dietách, ale jako lék se na trh nikdy nedostala a na ulici se objevila v sedmdesátých letech pod názvem „droga lásky“. Začátkem 80. let se extáze co by tzv. „taneční“ droga rozšířila po celé Evropě, a do roku 1985 byla dokonce volně prodejná v barech a klubech.³⁰

LSD bylo objeveno v roce 1938 chemikem Albertem Hofmannem, který pracoval jako zaměstnanec Sandoz Pharmaceuticals v Ženevě. Sám tvůrce této drogy provedl na sobě a svých spolupracovnících několik pokusů. Potom se o LSD začala zajímat i americká armáda, která tuto drogu dávala až do šedesátých let svým armádním zaměstnancům, aniž by tito o tom věděli, a to i přesto, že byly tyto testy zakázané. LSD se jako droga velice rychle rozšířila hlavně mezi mládež na diskotékách, a také ve vědeckých a uměleckých kruzích. Tato návyková látka zvaná byla v pořadí dvacátá

²⁷ PRESL, J. Drogová závislost. *Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: Maxdorf, 1995, s. 31 – 35.

²⁸ PRESL, J. Drogová závislost. *Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: Maxdorf, 1995, s. 40 – 42.

²⁹ <http://obrazky.cz/?q=site:drogy.web3.cz+lysohlavky>

³⁰ SHAPIRO H., *Drogy, Obrazový průvodce*, Praha, 2005, s. 206-208.

pátá, označována jako LSD 25, vyrobená z laserové kyseliny a původním záměrem při její výrobě bylo vytvořit novou stimulační drogu.³¹

2.3.2. Tabulka měkkých drog

V době účinnosti trestního zákona č. 140/1961 Sb. platný do 31. prosince 2009 byl v dubnu roku 2000 vydán pokyn nejvyšší státní zástupkyně č. 6/2000, definující „množství větší než malé“ pro potřeby státních zastupitelství v České republice. Uvedené množství omamných a psychotropních látek v níže uvedené tabulce bylo daným pokynem využíváno taktéž Policií České republiky, neboť se jevílo jako nepřesnější.

Přehled tabulky č. 1 uvádím ke srovnání s tabulkou č. 2, kde dochází ke změnám u stanovené hmotnosti vybraných měkkých drog „v množství větší než malé.“

Tab. č. 1 – Měkké drogy podle stanoveného množství³²

Druh měkké drogy	Množství větší než malé uváděné v gramech/tabletách
Marihuana	více než 0,3 g (tedy asi 10 dávek po 30 mg)
Hašiš	více než 0,3 g (tedy asi 10 dávek po 30 mg)
Lysohlávky	více než 0,05 g (tedy asi 5 dávek po 10 mg)

³¹ SHAPIRO H., *Drogy, Obrazový průvodce*, Praha, 2005, s. 269-270

³² http://www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/zakon_pod_lupou/mnozstvi_vetsi_nez_male

2.4. Marihuana

Marihuana (obr. č. 3) můžeme vnímat jako vstupní drogu k užívání tvrdých drog. Jedná se o teorii, která se zakládá na pravdě? Tvrzení, že se 70% populace, jenž ve svém životě vyzkouší marihuanu a stanou se závislími na užívání tzv. tvrdých drog, je zcela nemožné a zavádějící stejně jako tvrzení, že 70% populace, která se učí bojovému umění se později postupně stanou vycvičenými zabijáky neboli vrahy.³³

Mládež často zkouší marihuanu jako svoji první drogu, a zneužívají ji osoby, kteří si ji „aplikují“ nepravdělně. V léčebných centrech jsou evidovány osoby, které marihuanu uvádějí jako drogu, na které jsou závislé. Tato látka je pro osoby těžce závislé tzv. „doplňkovou drogou“, kterou si zpříjemňují chvíle mezi aplikacemi tvrdé drogy.³⁴

Obr. č. 3: Marihuana, cizí zdroj³⁵

Marihuana jako produkt vypěstované rostliny konopí se řadí:

- z hlediska původu – do přírodních drog z konopí
- z hlediska účinku a nebezpečnosti pro lidský organismus řadí - do měkkých neboli lehkých drog
- z hlediska účinku na lidský organismus – konopné látky
- z hlediska zákonitosti - nelegální neboli protizákonná droga³⁶

³³ <http://www.adiktologie.cz/articles/cz/69/395/Teorie-marihuany-jako-vstupni-drogy.html>

³⁴ <http://www.npc.aa/index1280.htm>

³⁵ <http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Marihuana>

³⁶ <http://www.skola22.webz.cz/drogy.html>

2.4.1. Marihuana a mládež v České republice

Obrovský nárůst užívání lehkých drog nastal v České republice po roce 1989 a nyní dochází pozvolna ke stagnaci.

Zatímco v roce 1995 užívalo pravidelně konopné drogy 6,4 % mladých Čechů, o čtyři roky později to bylo už 16,2 %. I poté číslo stoupalo, v roce 2003 bylo v České republice 23,2 % pravidelných uživatelů konopných drog. Do roku 2007 číslo pokleslo na 21,8 %.³⁷

Počet mladých kuřáků se v posledních letech výrazně nemění. Liší se ale poměr chlapců a dívek. Zatímco mezi chlapci jich ubylo, u dívek nastala opačná situace. Mladí Češi se nevyhýbají ani alkoholu, třikrát či vícekrát během měsíce se jich opije téměř pětina.

Téměř polovina mladých Čechů ve věku 15 až 19 let někdy vyzkoušela marihuanu nebo hašiš a 22 % tyto drogy užívá pravidelně. V porovnání s ostatními evropskými zeměmi jsme na špici pomyslného žebříčku. Na předních místech jsou spolu s námi evropské státy Anglie a Francie, kde jsou čísla podobná. Marihuana se stává u mladistvých oblíbenější moderní měkkou drogou, než samotná cigareta.³⁸

2.5. Tvrdé drogy

Jedná se o pojem často používaný k popisu velmi silných a nebezpečných drog. Přesněji řečeno jsou to silně návykové a tělu škodlivé látky. Jestliže dojde k přerušení či ukončení jejich užívání začnou uživatelem provázet velmi silné abstinенční příznaky.³⁹

Jako jedna z nejhorších verzí omamných návykových látek jsou právě tvrdé drogy zvané opiáty, stimulační, těkavé a tlumící látky.

³⁷ http://zpravy.idnes.cz/v-koureni-marihuany-ceska-mladez-vede-cihaji-na-ni-ale-i-dalsi-nastrahy-1kb/domaci.asp?c=A080910_161517_domaci_ban

³⁸ http://zpravy.idnes.cz/v-koureni-marihuany-ceska-mladez-vede-cihaji-na-ni-ale-i-dalsi-nastrahy-1kb/domaci.asp?c=A080910_161517_domaci_ban

³⁹ GANERI, A., *Drogy, Od extáze k agonii*. Praha: Nakladatelství Amulet, s.r.o., 2001, s. 8

Dělení tvrdých drog –

- opiáty
- stimulační drogy
- těkavé látky
- tlumící látky

Narkotická analgetika (opiáty) – mezi tyto látky řadíme drogy zvané heroin, opium, morfin a způsobují nejsilnější závislost, která nastává okamžitě. Projevuje se zvracením a výraznými vnitřními i vnějšími negativními dopady užívání na organismus a pokožku.

Heroin - do České republiky se ve větší míře jako jeden z nejvýznamnějších zástupců opiátů dostal po roce 1989. V roce 1996 se stal nejčastěji užívanou drogou u nás a nejčastěji dochází k jeho užití v Praze a severních Čechách, jinde se vyskytuje jen výjimečně. Může vyvolat dysforii neboli rozklad především u ženského pohlaví. Bývá spojen s nevolností, zvracením a neschopností koncentrace.⁴⁰ Slangově jako herák, háčko, kůň, šleh, smetí vyrábí se z morfinu, látky nacházející se v opiátu z vlčích máků. Jedná se o bílý krystalický prášek bez pachu a hořké chuti. Vysoce „čistý“ heroin může být slisovaný do podoby obdélníkového kvádrů v tmavě hnědé až černé barvy. Vzhledem ke své rozpustnosti se látka aplikuje se do těla nejčastěji injekčně. Začínající narkoman užívá heroin perorálně nebo šňupáním, případně kouřením cigarety.⁴¹ Účinky heroinu u člověka se projevuje tak, že dochází k blokaci duševní i tělesné bolesti a navozuje pocit spokojenosti, uvolnění a netečnosti. Po jeho užití přichází stavy jako zvracení a nevolnost. Při zapůjčení injekční jehly hrozí riziko vzniku závislosti a předávkování, stejně jako nebezpečí infekce HIV nebo žloutenkou typu „B“ nebo „C“. V kombinaci s dalšími látky jako alkoholem nebo psychotropními látky může dojít k předávkování, kdy mozek zapomene dýchat, jelikož tyto látky zpomalují dýchání a dojde k úmrtí.⁴²

Opium – bylo známo a široce používáno jako nepřekonatelné analgetikum už ve starověku. V sedmnáctém století se kouření opia k relaxačním účelům objevilo

⁴⁰ KOLEKTIV AUTORŮ OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ SANANIM, *Drogy otázky a odpovědi*, Příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese. Praha: Portál, s.r.o., 2007, s. 171.

⁴¹ KUBÁNEK, V., POLÍVKA, L., *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha 4: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, s. 58 – 62.

⁴² GOODYER P., *Drogy a teenageři*. Praha, 2001, s. 126-127.

v Číně. Hromadně se rozšířilo až v devatenáctém století, kdy Britové zaplavili zemi opiem z Indie. V devatenáctém století bylo v USA a ve Velké Británii opium klíčovou přísadou mnoha patentních přípravků uváděných na trh s cílem pomoci lidem od bolesti samoléčbou. Opium je obsaženo v odolné jednoleté rostlině, zvané opiový mák, která snáší většinu podnebních pásem kromě vyloženě chladných. Tato rostlina kvete asi devadesát dnů, a po opadání okvětních plátků se objeví malá kulatá zelená tobolka, která obsahuje právě tuto drogu.⁴³ Jedná se o tmavohnědou nebo černou kusovitou látku, která je dle stáří tvárná či tvrdá. Extrakt má formu práškovou, pevnou nebo tekutou. Převážně se jedná o jemný nahnědlý prášek s charakteristickým zápachem máku s nahořklou chutí. Účinky jsou podobné jako u heroínu.⁴⁴ Ze surového opia, které se uvaří, přidá se hydroxid vápenatý a chlorid amonný, a daná směs se opakovaně zahřívá a ochlazuje, dochází poté k výrobě morfinu.⁴⁵

Stimulanty – jsou v podstatě neboli budivé látky jako např. amfetaminy, pervitin, kokain, a z legálních drog kofein. Při užívání těchto látek se narkoman cítí plný energie, neboť tzv. „nakopne“ nervový systém.⁴⁶ Jedná se o látky s mocnými stimulačními účinky působící na centrální nervový systém, především na mozek. Stimulanty vyvolávají tělesné a duševní povzbuzení. Nejběžnějšími zástupci těchto nelegálních drog jsou pervitin a kokain. Někdy se mezi ně řadí i extáze a jako legálně prodejné káva a čaj.⁴⁷

Amfetaminy – jsou syntetické stimulační látky, které působí na centrální nervový systém podobně jako tělu vlastní adrenalin. Jejich účinkem je vybuzení a mobilizace energie. Na trhu se objevily jako léky proti depresi a pro léčbu chorobné spavosti. V roce 1932 uvedla společnost Smith, Kline and French amfetaminsulfát v tabletách a inhalátorech pro astmatiky. Za druhé světové války byli vojáci všech bojujících armád, především britské vojsko a americké vojsko touto látkou hojně povzbuzováni k jejich morálce a potlačení únavy z úmorných bojů. Později s nárůstem omezení a regulací farmaceutických výrobků se výroba amfetaminu rozjela a začala šířit v prostředí motocyklových gangů. Uživatelé se setkají v ulicích s touto drogou v podobě šedavého nebo růžového prášku, obvykle v malém papírovém psaníčku.

⁴³ SHAPIRO H., *Drogy, Obrazový průvodce*, Praha, 2005, s. 130-133.

⁴⁴ KUBÁNEK, V., POLÍVKA, L., *DROGY A JEJICH ÚČINKY NA LIDSKÝ ORGANISMUS*. Praha 4: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, s. 52.

⁴⁵ SHAPIRO H., *Drogy, Obrazový průvodce*. Praha, 2005, s. 131.

⁴⁶ GANERI, A., *Drogy, Od extáze k agonii*. Praha: Nakladatelství Amulet, s.r.o., 2001, 8 s. ISBN 80-86299-70-8.

⁴⁷ KOLEKTIV AUTORŮ OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ SANANIM, *Drogy otázky a odpovědi*, Příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese. Praha: Portál, s.r.o., 2007, s. 164 – 165.

Nelegálně vyráběný amfetamin často poměrně silně páchne, zpravidla „rybinou“. Tato látka navozuje pocity veselí, rostoucí energie, pohody, sebevědomí, lepší schopnosti soustředění a výrazně potlačuje potřebu spánku a potravy. Hodně si získaly oblibu u studentů, profesních skupin jako řidičů a sportovců. Účinky se liší při podání, v malých dávkách se tělesný účinek projeví zrychlením dýcháním a srdeční frekvencí, snížením chuti k jídlu, rozšířením zornic, suchem v ústech, průjmem a zvýšeným množstvím moči. Také může nastat jev, kterému se říká amfetaminová psychóza. Projevuje se náhlými zvraty nálady, neklidem, podrážděností, zmateností, až záchvaty nezvladatelného a násilného jednání. Při vyšších dávkách mohou vést k zesílení popsanych účinků, a navíc způsobit návaly pocení, bolesti hlavy, skřípění a zatínání zubů a pocit bušení srdce. Způsobuje psychickou závislost. Typickým příznakem je otupělost, pocit úzkosti, panická deprese a nutnost neustálé, až dotěrné komunikace. Mimořádně nebezpečné je injekční užívání, protože přináší rizika předávkování, poškození žil a infekce včetně zánětu jater. Onemocnění HIV pozitivní se může u narkomana objevit jen v případě sdílení stříkaček a jehel. Mezi amfetaminy řadíme látky zvané pervitin, kofein, kokain, kath, psychostimulantia.⁴⁸

Pervitin – tradiční „česká“ droga se ilegálně vyráběla již v roce 1989. Zpočátku se používala jako lék proti únavě, obezitě, narkolepsii nebo byla využívána armádou pro zvýšení výkonu jednotek. Současně je vyhlášena jako „tvrdá“ nelegální droga v České republice. Její užívání vede k euforii, snižuje únavu, navozuje stereotypní chování a způsobuje nechutenství, jenž vede k anorexii. Jedná se o drogu, která způsobuje motorický neklid, zvyšuje výkonnost celého organismu, krevní tlak, tep a stoupá dechová frekvence. Pocit únavy ustoupí a zvýší se riziko křečí. Organismus pracuje až do vyčerpání veškerých sil. Při jeho užívání nastupuje pocit sebejistoty, rozhodnosti, zvýšení pozornosti a soustředění, zlepšuje schopnost empatie a odstraňuje zábrany. Narkoman nemá potřebu spát, ovšem později po odeznění účinku se dostavuje fáze deprese s celkovým vyčerpáním organismu a celkovou skleslostí.⁴⁹

Kokain – jeho poměrně vysokou cenou na trhu užívají spíše movité skupiny lidí v menším rozměru, než pervitin. Kokain je původem účinné látky jihoamerického keře zvané „koky pravé“ z oblasti And. Užívání ve formě čaje z kokosových listů má mnohasetletou tradici. Při užívání této nelegální drogy se dostavuje u narkomana

⁴⁸ SHAPIRO H., *Drogy, Obrazový průvodce*, Praha, 2005, s. 170-175.

⁴⁹ KOLEKTIV AUTORŮ OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ SANANIM, *Drogy otázky a odpovědi, Příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, s.r.o., 2007, s. 165 – 166.

euforie, vymizení zábran, poruchy chování a snižuje chuť k jídlu, jelikož se jedná o silné anorektikum. Po vysazení těchto látek dochází k nepřekonatelné únavě, kdy postižený spí i několik dní s nepravidelnými přestávkami na jídlo. Potom začne propadat neklidu a objevuje se agrese, deprese a skleslost.

K riziku dochází při předávkování těchto omamných látek, kdy může dojít k akutnímu selhání srdce s možností smrti. U těch starších narkomanů může dávka pervitinu vyvolat infarkt. Jednorázová vysoká dávka či pravidelné užívání pervitinu či kokainu byť v menších dávkách může vyvolat toxickou psychózu. Projeví se vztahovačností, podezřívavostí a obavou o přežití. Postižený bývá ve stavu, kdy je nebezpečný sobě i svému okolí, a toto může fyzicky napadnout. Tato psychóza spontánně odeznívá po vysazení drogy, a zcela výjimečně může přetrvávat. Kromě místních infekcí s sebou nesterilní injekční aplikace nese riziko nákazy ve formě virové žloutenky a HIV. V některých regionech se podle studií nachází minimálně třetina injekčních uživatelů drog nakažena již virovou žloutenkou typu „C“. Počet HIV pozitivní je nižší, a tento se pohybuje do 1% injekčních uživatelů drog. Droga aplikovaná do těla tzv. „šňupáním“ poškozují nosní sliznice a může vést až ke ztrátě čichu. Šňupání je méně rizikový způsob aplikace, než injekční podání.⁵⁰

⁵⁰ KOLEKTIV AUTORŮ OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ SANANIM, *Drogy otázky a odpovědi, Příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, s.r.o., 2007, s. 198.

3. POHLED NA TRESTNOST PŘESTUPKU A TRESTNÉHO ČINU

Trestnost u přestupku a trestného činu představuje značný rozdíl. Zatímco za spáchání zaviněného přestupku se ukládá sankce podle zákona o přestupcích, zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, u trestného činu dochází k uložení trestní sankce podle z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění.

Stále platí, že jakákoliv neoprávněná dispozice s omamnou či psychotropní látkou je protiprávním jednáním, které je postižitelné buď jako trestný čin, anebo v méně závažných případech jako přestupek.⁵¹

Uživatel měkké či tvrdé drogy si v období patnácti až sedmnácti let spíše neuvědomuje možné následky, jimiž jsou trestné činy obecně nebezpečné, vymezeny z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. Svým jednáním se může dopustit přečinu Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283, přečinu Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 284, přečinu Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku podle ustanovení § 285, přečinu Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 286, anebo přečinu Šíření toxikomanie podle ustanovení § 287 uvedeny v trestním zákoníku. Mizivá vědomost toku „trestněprávních“ informací u mladistvých může způsobit spáchání některého výše zmíněného přečinu, a následné sdělení obvinění.

Nedozrálý adolescent, jenž nabídne svým kamarádům, známým, přátelům či příbuzným, byť jednu cigaretu marihuany si zcela neuvědomí, že se v tuto chvíli stává distributorem, i přestože tuto měkkou drogu nabízí zcela zdarma. Takové „nevinné“ předání návykové či psychotropní látky mnohdy končí ublížením na zdraví, příp. smrtí oběti a odsouzením viníka.

Praktické případy:

- skupinka lidí, v níž dochází k nabídce měkké či tvrdé drogy jednoho účastníka party, se daná osoba dopouští touto darující nabídkou přečinu Nedovolená

⁵¹ <http://www.drogy-info.cz>, Zaostřeno na drogy 1/2010 (ročník osmý), s. 7-8.

výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 z. č. 40/2009 Sb., v platném znění.

- velmi často uživatelé drog způsobují další navazující trestné činy jako vloupání do domu či bytu, poškození cizí věci, násilné trestné činy jako ublížení na zdraví s následky smrti, a další.

Orgány činné v trestním řízení vycházejí podle stanovené tabulky ze stanovené tabulky č. 2, dále jen „množství větší než malé“.

Zájem společnosti u drogových deliktů se rozumí nejen chránit zdraví a život občanů, ale také zajistit důslednou kontrolu státu při nakládání s omamnými a psychotropními látkami.⁵²

Z trestního hlediska dochází k velmi fatálním důsledkům jako devastace zdraví u desítek lidí a ke zvýšeným nelegálním ziskům. Jakákoli nedovolená výroba a distribuce drog je velmi nebezpečnou formou organizované kriminality. Její odhalení vyžaduje spoustu času, v některých případech i roky, kdy je zapotřebí využívat speciální nejmodernější techniku s vysokým nasazením profesionálů. V dnešní době se pachatelé dokážou z chyb poučit, a proto se věnují především změnám způsobů na páchání trestné činnosti, a ztížit tak vyhledání této trestné činnosti.

Ke zpracování dokumentace a procesního dokazování předmětné trestné činnosti se vyžaduje neustálá pružná reakce ze strany orgánů činných v trestním řízení a změny, týkající se metod policejní práce, systému celé organizace a řízení v rámci státních orgánů. Při vyhledání „drogové“ trestné činnosti dochází ke komplikovanému a zdlouhavému procesu.⁵³

3.1. Vymezení základních pojmů

Přestupek – je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.⁵⁴

⁵² ANTL, M., HANSLÍK, H. *Miroslav Antl radí/Jak na gaunery 2*. Praha 4: Prostor, nakladatelství, s.r.o., 2008, s. 61 – 62.

⁵³ KUBÁNEK Vladimír, Ing. POLÍVKA Lubomír, *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha 4: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, s. 19.

⁵⁴ Zákon č. 200/1990 Sb., v platném znění, zákon o přestupcích, § 2.

Trestný čin – je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný, a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.⁵⁵

Přečiny – jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.⁵⁶

Legislativa – oprávnění vydávat zákony.⁵⁷

Přestupkový zákon – zákon ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, dále jen přestupkový zákon.⁵⁸

Trestní zákoník – zákon číslo 40/2009 Sb. v platném znění, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2010, dále jen trestní zákoník.⁵⁹

OČTŘ – neboli orgány činné v trestním řízení jako jsou orgány policie, státní zastupitelství a soudy, dále jen OČTŘ.⁶⁰

3.2. Legislativa k pěstování konopí

V České republice lze legálně konopí pěstovat, ale za dodržení stanovených podmínek vymezených v ustanovení § 2, § 15 a § 24 z.č. 167/1998 Sb., zákon o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, v platném znění.

§ 2 Pojmy – Pro účely tohoto zákona se rozumí konopím kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny z rodu konopí (*Cannabis*) nebo nadzemní část rostliny z rodu konopí, jejíž součástí je vrcholík.

§ 15, písm. f) Zákazy – Zakazuje se získávat konopnou pryskyřici a látky ze skupiny tetrahydrokanabinolů z rostliny konopí (rod *Cannabis*), čímž není dotčeno získávání takových látek pro léčebné použití nebo vědecké účely za podmínek stanovených tímto zákonem a zákonem o léčivech).

§ 24 Pěstování konopí a koky – Zakazuje se pěstovat druhy a odrůdy rostliny konopí (rod *Cannabis*), které mohou obsahovat více než 0,3 % látek ze skupiny

⁵⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., v platném znění, trestní zákoník, § 13.

⁵⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., v platném znění, trestní zákoník, § 14.

⁵⁷ <http://www.wikipedie.cz>

⁵⁸ Zákon č. 200/1990 Sb., v platném znění, zákon o přestupcích.

⁵⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., v platném znění, trestní zákoník.

⁶⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., v platném znění, o trestním řízení soudním (trestní řád).

tetrahydrokanabinolů, s výjimkou pěstování na základě licence udělené podle tohoto zákona.⁶¹

3.3. Historie trestnosti marihuany

Nahlédnutí do historie trestnosti omamné látky marihuany v rámci české legislativy spadá v souvislosti se vznikem České republiky, tedy s datem 1. ledna 1993, kdy nabyl účinnost trestní zákon č. 140/1961 Sb., v platném znění, jehož platnost skončila dne 31. prosince 2009. Níže uvedených trestných činů se podle tehdejšího trestního zákona pachatel dopustil jen v přímé souvislosti s omamnou nebo psychotropní látkou. Trestní zákon vymezoval tyto trestné činy: Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187, § 187a, §188 trestního zákona a Šíření toxikomanie podle ustanovení § 188a trestního zákona,⁶² za které jim byly následně příslušným soudem uloženy některé z uvedených druhů trestů, a to: odnětí svobody, peněžitý trest, zákaz činnosti nebo propadnutí věci.

Aby mohlo dojít k potrestání za již zmiňované trestné činy, měla by být splněna jedna z podmínek, a to gramáž u marihuany, kdy množství větší než malé by přesahovalo více než 0,3 gramů. Uvedené množství nebylo do 31. prosince 2009 pevně stanovené, ale pro Policii České republiky pouze orientační.

V zákoně o přestupcích č. 200/1990Sb., ve znění pozdějších předpisů nedošlo u sankcí k žádným změnám.

3.4. Pohled na trestnost spáchaného přestupku

Sankce za přestupek vymezuje ustanovení § 11 odst. 1, 2, 3, zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví uložení níže uvedených sankcí:

- a) napomenutí,
- b) pokuta,
- c) zákaz činnosti,

⁶¹ KUBÁNEK Vladimír, Ing. POLÍVKA Lubomír, *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha 4: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, s. 34.

⁶² Zákon č. 140/1961 Sb., v platném znění, trestní zákon.

d) propadnutí věci.

Za přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi hrozí pachateli pokuta až do výše 15 000 Kč, lze mu však uložit i sankce napomenutí a propadnutí věci, jakožto omamných a psychotropních látek.

Sankce u adolescentů vymezuje § 19 v obecné části zvané Zvláštní ustanovení o mladistvých, zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Při posuzování přestupku osoby, která v době jeho spáchání dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku (dále jen „mladistvý“) se přihlíží ke zvláštní péči, kdy společnost se věnuje mládeži.

Přestupek mladistvého nelze projednat v příkazním řízení.

Horní hranice pokuty se u mladistvých snižuje na polovinu, přičemž však nesmí být vyšší než 2 000 Kč. V blokovém řízení nelze uložit mladistvému pokutu vyšší než 500 Kč; pokutu až do výše 1 000 Kč lze uložit mladistvému, pokud tento zákon nebo zvláštní zákon připouští v blokovém řízení uložit pokutu vyšší než 1 000 Kč.

Zákaz činnosti lze mladistvému uložit nejdéle na dobu jednoho roku, nebránil-li by výkon této sankce jeho přípravě na povolání.“

3.4.1. Rozbor skutkových podstat podle přestupkového zákona

Zákon č. 200/1990 Sb., zákon o přestupcích ve znění účinném od 1. ledna 2010 vykládá ve zvláštní části skutkové podstaty několika přestupků dotýkající se omamných nebo psychotropních látek. Jedná se o výčet přestupků na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 odst. 1, písm. j) zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů – „Přestupku se dopustí ten, kdo neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku.“ Přechovávání takové látky v množství větším než malém je již kvalifikováno jako trestný čin Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 284 trestního zákoníku.

S účinností trestního zákoníku došlo k úpravě zvláštní části přestupkového zákona. V této části byl ustanoven přestupek na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 odst. 1, písm. k) zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, jenž formulace zní: „Kdo neoprávněně

pěstuje pro vlastní potřebu v malém množství rostlinu nebo houbu obsahující omamnou nebo psychotropní látku.“ Pěstování takových rostlin nebo hub v množství větším než malém bude kvalifikováno jako trestný čin Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 trestního zákoníku.

Jednání, které má znaky přestupku nebo trestného činu související s přechovávanou omamnou nebo psychotropní látkou vždy závisí na „*množství větší než malé*“ přechovávané omamné nebo psychotropní látky, a podle toho bude čin kvalifikován jako přestupek nebo trestný čin.

Přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi:

- podle § 30 odst. 1, písm. c) zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů: „Přestupku se dopustí ten, kdo se nepodrobí opatření postihujícímu nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo užívání jiných návykových látek.“
- podle § 30 odst. 1, písm. i) zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů: „Přestupku se dopustí ten, kdo odepře se podrobit vyšetření, zda není ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou, k němuž byl vyzván podle zvláštního právního předpisu.“
- podle § 30 odst. 1, písm. f) zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů: „Přestupku se dopustí ten, kdo umožňuje neoprávněně požívání omamných a psychotropních látek osobě mladší osmnácti let, nejde-li o čin přísněji trestný.“
- podle § 30 odst. 1, písm. g) zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů: „Přestupku se dopustí ten, kdo požije alkoholický nápoj nebo užije jinou návykovou látku, ačkoliv ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohl ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek.“
- podle § 30 odst. 1, písm. h) zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů: „Přestupku se dopustí ten, kdo po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky vykonává činnost uvedenou v písmenu g).“
- podle § 30 odst. 1, písm. ch) zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů: „Přestupku se dopustí ten, kdo ve stavu vylučujícím

způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky, vykonává činnost uvedenou v písmenu g).“⁶³

3.5. Tenká hranice trestnosti

Tenkou hranicí trestnosti můžeme rozumět jako propast, která odděluje méně závažné činy tedy přestupky od více závažných činů neboli trestných činů. S tenkou hranicí trestnosti obzvlášť souvisí významné „množství větší než malé“, které rozhoduje o následné trestnosti.

Jestliže spáchání protiprávního jednání omamnou či psychotropní látkou přesahuje stanovenou hodnotu „množství větší než malé“ dochází v tomto okamžiku k překročení tenké hranice trestnosti. V takovém případě lze skutek kvalifikovat jako podezření z trestného činu spáchán pod vlivem omamně či psychotropní látky.

Za tenkou hranicí trestnosti dochází k naplnění skutkové podstaty trestného činu vymezeno v trestním zákoníku. Všechny trestné činy projednávají orgány činné v trestním řízení, a následně soud ukládá odpovídající trest za spáchání trestného činu obecně ohrožujícího.

3.5.1. Trestní zákoník a změny týkající se měkkých drog

Ke změně právní úpravy u měkkých drog došlo na základě nového trestního zákoníku č. 40/2010 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2010. Přechovávání drog pro vlastní potřebu je vždy protiprávní.

Trestní zákoník nově stanoví rozdílné trestní sazby za neoprávněné přechovávání drogy pro vlastní potřebu v množství větším, než malém u konopných drog a u ostatních omamných či psychotropních látek.⁶⁴

Nový trestní zákoník přináší změny i pro oblast drogové kriminality, a to nové formulace skutkových podstat jednotlivých drogových trestných činů a část z celkové změny koncepce trestního práva hmotného v České republice.⁶⁵

⁶³ Zákon č. 200/1990 Sb., v platném znění, zákon o přestupcích.

⁶⁴ <http://www.drogy-info.cz>, Zaostřeno na drogy, 1/2010, (ročník osmý), s. 7-8.

⁶⁵ <http://www.drogy-info.cz>, Zaostřeno na drogy, 1/2010, (ročník osmý), s. 7-8.

Nařízení vlády stanoví nově, a přitom závazně (i pro soudy) jaké je „množství větší než malé“ u omamných a psychotropních látek a přípravků je obsahujících, a jaké rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku.

Jedna z nejdůležitějších změn vyplývajících z nového trestního zákoníku pro oblast „drogové kriminality“ není obsažena ve skutkové podstatě drogových deliktů, ale v hlavě VII., díl 1, Společná ustanovení vymezeno § 289 trestního zákoníku. Toto ustanovení mj. nově zmocnilo vládu, aby formou nařízení stanovila, jaké je „množství větší než malé“ u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících, a které rostliny a houby se považují za rostliny a houby obsahující OPL ve smyslu ustanovení § 285 trestního zákoníku, a jaké je jejich množství větší, než malé. Předchozí právní úprava ponechávala vymezení pojmu „množství větší než malé“ aplikační praxi orgánů činných v trestním řízení.

Na úrovni policie a státního zastupitelství bylo „množství větší než malé“ v České republice nejužívanějších omamných a psychotropních látek, dále jen OPL stanoveno interními předpisy, které však nebyly závazné pro soudy. Soudní výklad uvedeného pojmu přitom zejména na úrovni nižších soudů nebyl jednotný. Právě tomu předešlo závazné určení hraničních hodnot množství omamných a psychotropních látek, dále jen „OPL“ stanovené nařízením vlády. Jedná se o „Nařízení vlády“ č. 467/2009 Sb. ze dne 14. prosince 2009, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů a „Nařízení vlády“ č. 455/2009 Sb. ze dne 7. prosince 2009, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku. Výňatky z uvedených nařízeních vlády jsou obsaženy v tabulce č. 2.⁶⁶

⁶⁶ <http://www.drogy-info.cz>, Zaostřeno na drogy, 1/2010, (ročník osmý), s. 7-8.

Tab. č. 2 – Výňatek Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.⁶⁷

Typ drogy (účinná látka)	Množství větší než malé uváděné v gramech či plodnic	Množství účinné látky
Marihuana	více než 15 g sušiny	1,5 g THC
Hašiš	více než 5 g	1 g THC
Lysohlávky	více než 40 plodnic houby	0,05 g psilocinu
Extáze	více než 4 tablety/kapsle nebo více než 0,4 práškovité či krystalické substance	
LSD	více než 10 tripů	
Pervitin (metamfetamin)	více než 2 g	
Heroin (diacetylmorfin)	více než 1,5 g	
Kokain (benzoylgoninmetylester)	více než 1 g	

Nový trestní zákoník přinesl některé změny i do oblasti postihu jiné trestné činnosti související s užíváním návykových látek, např. trestný čin Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 trestního zákoníku.

Byla zavedena nová skutková podstata spočívající v neoprávněném pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku pro vlastní potřebu v množství větším než malém, přičemž výše trestní sazby zákon odlišuje takové pěstování rostliny

⁶⁷ <http://www.drogy-info.cz>, Zaostřeno na drogy, 1/2010, (ročník osmý), s. 7-8.

konopí od pěstování jiných rostlin a hub obsahující omamnou nebo psychotropní látku.⁶⁸

3.6. Rozbor paragrafového znění podle trestního zákoníku

Trestní zákoník upravuje tzv. „drogové trestné činy“ ve zvláštní části tohoto zákona, Hlava VII, trestné činy obecně nebezpečné, Díl 1. Trestné činy obecně ohrožující. Dané trestné činy jsou uvedeny konkrétně v ustanovení § 283 až § 287 trestního zákoníku č. 40/2009Sb., a naplňují skutkovou podstatu trestného činu v případě, že množství měkkých drog je větší než malé, anebo je dosažená hodnota množství účinné látky u některé měkké drogy.

Rozeznáváme tyto drogové trestné činy:

- *Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy* podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku naplňuje skutkovou podstatu trestného činu ve znění: „Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed.“
- *Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu* podle § 284 odst. 1 tr. z. – „Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC)“ a podle § 284 odst. 2 tr. z. – „Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém.“
- *Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku* podle § 285 tr. z. – „Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí.“
- *Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu* podle § 286 tr. z. – „Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo

⁶⁸ <http://www.drogy-info.cz>, Zaostřeno na drogy, 1/2010, (ročník osmý), s. 7-8.

psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu“ a podle § 285 odst. 2 tr. z. – „Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku.“⁶⁹

- *Šíření toxikomanie* podle § 287 tr. z. – „Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří.“

3.6.1. Ukládání trestů za „drogové trestné činy“

Trestní zákoník vymezuje několik trestů, a to v ustanovení § 52 trestního zákoníku. Za trestné činy uvedené v § 283 až § 287 lze uložit následující tresty:

- odnětí svobody,
- peněžitý trest,
- zákaz činnosti,
- propadnutí věci.

U mladistvých může soud uložit za spáchané provinění trestní opatření uvedené v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., v platném znění, vymezeno § 24:

- a) obecně prospěšné práce,
- b) peněžitě opatření,
- c) peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu,
- d) propadnutí věci,
- e) zákaz činnosti,
- f) vyhoštění,
- g) odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení),
- h) odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem,
- i) odnětí svobody nepodmíněné.

⁶⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., v platném znění, trestní zákoník.

Z právního hlediska lze trestnost přestupku a trestného činu porovnat podle ustanovení § 11 odst. 1, 2, 3, zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů a sankce za trestný čin podle ustanovení § 52 trestního zákoníku, a dále podle ustanovení § 83 až § 287 podle z. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, v platném znění. Z daných ustanovení vyplývá, že při ukládání sankce dochází u spáchaných přestupků k mírnějšímu postihu, než u trestných činů.

3.7. Trestná činnost páchaná pod vlivem drogově závislých osob

Osoba závislá na měkkých či tvrdých drogách se postupem času začíná, byť i pod vlivem dané drogy dopouštět drogové trestné činnosti a dalším trestným činům nebo přestupkům. Činí tak z důvodu, aby měla dostatek peněžních prostředků pro získání, tedy zakoupení dalších „gramů“ užívané drogy, kterou obvykle aplikuje pro uspokojení svých fyzických či psychických potřeb.

Nejčastěji dochází k trestné činnosti páchané pod vlivem drogově závislé osoby spácháním trestných činů proti majetku. V souvislosti tohoto protiprávního jednání může zároveň být spáchán některý z trestných činů obecně ohrožující, a to ve vztahu s omamnou či psychotropní látkou, byť jen měkkou drogou.

Trestný čin **Krádež podle § 205** vykládá trestní zákoník doslova: „Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní“. Jedná se v podstatě o nejběžnější způsob u drogově závislé osoby, jak rychle a snadno získat peněžní prostředky či jinou hodnotnou věc, kterou následně prodá a finančních prostředky použije k obdržení drogy, na níž je osoba psychicky či fyzicky vázána.

Při krádeži se též může dopustit trestného činu krádeže, a to formou vloupání **podle § 205 odst. 1, písm. b) trestního zákoníku**, tedy „čin spáchá vloupáním“ a zároveň pachatel naplňuje skutkovou podstatu trestného činu Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu anebo k nebytovému prostoru **podle § 205 odst. 1, písm. b) trestního zákoníku** – „Kdo protiprávně obsadí nebo užívá dům, byt nebo nebytový prostor jiného“.⁷⁰

⁷⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., v platném znění, trestní zákoník.

3.8. Přehled zjištěných skutků spáchané mladistvými pod vlivem alkoholu ve Zlínském kraji

V daném kraji bylo za rok 2010 a 2011 zjištěno několik trestných činů spáchaných mladistvými. K porovnání trestné činnosti zobrazují pro snadnější orientaci přesný počet deliktů v níže následující tabulce č. 3. Z dané tabulky vyplývá, že mladiství ve Zlínském kraji se v loňském roce dopustili více trestné činnosti, než v předešlém roce 2010.

Tab. č. 3 – Přehled zjištěných skutků spáchané mladistvými pod vlivem alkoholu ve Zlínském kraji⁷¹

Druh TČ	Počet trestných činů za rok 2010	Počet trestných činů za rok 2011
Krádeže vloupáním do víkendových chat soukromých osob	4	0
Krádeže vloupáním do rodinných domků (§ 178, 205)	0	2
Krádeže vloupáním do rodinných domků (§ 178, 205)	0	2
Krádeže vloupáním do obchodů (§ 205)	0	1
Porušování domovní svobody (§ 178)	4	3
Krádeže prosté motor. voz. dvoustopých (§§ 205,207)	1	2

⁷¹ Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky, Praha, <http://10.85.76.4>.

Krádeže prosté v jiných objektech (§ 205)	0	1
Krádeže prosté - jiné na osobách (§ 205)	0	1
Poškození cizí věci (§ 228)	2	1
Výtržnictví (§§ 358, 359)	12	2
Sprejerství (§§ 228/2)	4	0
Ohrožování pod vlivem návykové látky, opilství (§§ 274,360)	1	4
Úmyslné ublížení na zdraví (§§ 145, 146)	4	15
Ublížení na zdraví z nedbalosti - ostatní (§§ 143,	1	0
Dopravní nehody silniční z nedbalosti (§§ 143, 147	0	1

3.9. Nealkoholové toxikomanie z pohledu policie u nás

Počátky nealkoholové toxikomanie byly v širším měřítku zaznamenány již v 80. letech. První známky byly registrovány v Praze a v Severočeském kraji, kde byl v té době zbudován a provozován chemický průmysl. Nejvyšší nárůst pocítilo nejvíce hlavní město Praha, kde byly nealkoholové drogy nejdostupnější, jako je tomu doteď. Mezi mladé lidi se dostalo požívání omamných látek z jisté zvědavosti k experimentování s drogami, a tímto způsobem se chtěli odpoutat od svých starostí, nesnází ve škole, příp. v zaměstnání, v rodině, a poté se vymanit ze společenského života. V menších skupinách se dospívající začínala sdužovat, aby zkoušela nahrazovat alkohol různými opiáty či léky v kombinaci s alkoholem. S následujícími stoupajícími nároky a zvyšováním potřeb se část osob již závislých na omamných látkách „specializovala“ na krádeže a vykrádání zdravotních zařízení a lékáren, odkud spíše zcizovaly opiáty,

a tyto mohly tak nitrožilně aplikovat do svého těla. Poté bylo přijato opatření k zamezení této trestné činnosti na základě rozhodnutí Ministerstva vnitra a zdravotnictví, kdy všechny lékárny a některá důležitá zdravotnická zařízení budou jištěny elektronickým bezpečnostním systémem. Z tohoto důvodu byli toxikomani nuceni přejít na jiný způsob opatření omamných látek, a to formou tzv. „domácí produkci“ realizující z dostupných léčiv a chemikálií, až do roku 1989. V tehdejší době byly zaznamenány případy tranzitu jak měkkých, tak i tvrdých drog přes naše území. Po roce 1990 došlo v tehdejší Československu k velkým změnám i v oblasti nelegálního obchodu s drogami. Možností volnějšího cestování způsobilo intenzivní zájem o naše území, i samostatný odbyt zaměřený na získávání nových klientů. Zpočátku se jednalo o zvýšený tranzit přes Českou republiku, postupně jsme se však stávali státem, ve kterém se drogy nejen překládaly, ale i skladovaly pro další transport a distribuci. Začala se budovat síť odběratelů drog složená z různých zahraničních skupin a „mafii“. Později se daly koupit jakékoliv drogy zejména v rockových klubech, hernách, kasinech, diskotékách, ale i v restauračním zařízení.

Vzestupným rokem byl zaznamenán od druhé poloviny roku 1990, kdy u nás došlo k novelizaci trestního zákona, podle kterého nebylo trestné zneužívání drog, a zároveň držení pro vlastní potřebu. Trestné bylo pouze některé jednání, které bylo spojeno s nedovolenou výrobou a samotnou distribucí. Teprve od 1.1.1997 byl vydán nový interní předpis pro policii, kde byly stanoveny úkoly pro specialisty kriminální služby, a dalších složek, kteří měli řešit tento negativní jev z hlediska represe, ale i prevence.⁷²

⁷² JEDLIČKA. R., *Mládež – drogy – společnost*, Praha, 1997, 41 s.

4. PREVENCE DROG

Každý adolescent prostřednictvím rodiny, školy či jiných preventivních programů bývá řádně informován o návykových a psychotropních látkách a jejich zneužívání. V daném případě se může rozhodnout, zda svůj život bude vázán s tenkou hranicí trestnosti nebo naopak se bude této cestě vyhýbat a zvolí mnohem snazší tzv. „beztrestný život.“

4.1. Prevence kriminality

Prevence neboli předcházení pochází z latinského slova *praeventus*, v překladu zákrok předem a snahou prevence je působit tak, aby k trestné činnosti již v budoucnu nedocházelo a pokusit se eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započítáním a pokračováním.

„Do prevence kriminality náleží veškeré aktivity směřující k předcházení páčání trestných činů. Ke snižování jejich výskytu cestou zamezení páčání nebo neutralizací příčin a podmínek vzniku trestné činnosti (kriminogenních faktorů). Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestné činnosti.“

V širším slova smyslu rozumíme prevenci, jakožto i prevenci užívání alkoholu a drog zamezení či snížení výskytu, šíření a škodlivých účinků užívání alkoholu a nealkoholových drog.

Nejedná se o právní pojem, i přesto, že se vymezení jejího obsahu nepřímo dotýká několika právních norem.⁷³

Několik generací obyvatel České republiky jsou přesvědčeni, že drogy jsou doménou velkých měst, což vyvrací pravdivou informaci. Drogy se vyskytují také v malých městech či vesnicích, kde se vždy pohybovali uživatelé a distributoři drog. Z tohoto vyplývá, že boj s distribucí je náročnější. Dnes se obchod s drogou v daných lokalitách v podstatě srovnala.

⁷³ VICHLENDÁ, M., BÉREŠ, L., *Prevence kriminality pro studující a učitele policejních škol MV*. Praha 2008, s. 9 – 10.

Stále častěji dochází k tomu, že spousta začínajících uživatelů, tedy mladiství neodhadnou nebezpečí tohoto užívání spojené se závislostí. Jediným užitím drogy může tato zkušenost skončit vážným poškozením zdraví či dokonce smrtí člověka.⁷⁴

4.1.1. Prevence primární

Primární prevence se zaměřuje na celou populaci, zvláště na děti a mládež, a také na ohroženou populaci jako např. děti uživatelů drog, děti žijící na ulici a adolescenti, jenž opustili školu. Cílem této prevence spočívá v odstranění již od prvního užití omamné a psychotropní látky nebo alespoň co nejdéle odložit první kontakt s drogou.

Těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách a v různých programech jako např. Pear program.

Preventivní aktivity se soustřeďují na celou populaci, např. programy ve školách zaměřené na studenty k tomu určených a využití masových médií ve vzdělání široké veřejnosti.

V podstatě obsahuje tyto základní složky:

- vytváření povědomí a informovanosti o drogách a o nepříznivých zdravotních a sociálních důsledcích se zneužíváním drog spojených.
- podporu protidrogových postojů a norem.
- posilování prosociálního chování v protikladu zneužívání drog.
- posilování jednotlivců i skupin v osvojování osobních a sociálních dovedností potřebných k rozvoji protidrogových postojů.
- podporování zdravějších alternativ, tvořivého a naplňujícího chování a životního stylu bez drog.⁷⁵

Primární prevenci dělíme na specifickou primární protidrogovou prevenci a nespecifickou primární prevenci.

⁷⁴ ANTL, M., HANSLÍK, H. *Miroslav Antl radí/Jak na gaunery 2*. Praha 4: Prostor, nakladatelství, s.r.o., 2008, s. 134.

⁷⁵ http://www.drogy-info.cz/index.php/o_nas/evaluace/zakladni_pojmy_z_oblasti_primarni_drogove_prevence_souhrn.

Snahou specifické primární drogové prevence je vyhledat způsoby u určitých cílových skupin, jak předcházet výskytu určité specifické formy nežádoucího chování, např. užívání drog nebo aspoň oddálit výskyt daného jevu do pozdějšího věku určité skupiny, a tím snížit zdravotní či sociální dopady. Specifičnost programů se zaměřuje pouze na určité cílové skupiny, které se mohou jevit jako ohroženější či rizikovější, než jiné skupiny.

Nespecifická primární drogová prevence se zaměřuje na rozvoj harmonické osobnosti a zdravého životního stylu, jejíž aktivity nemají přímou souvislost se zneužíváním návykových látek, ale zahrnují aktivity, které napomáhají snížit riziko vzniku a rozvoje nežádoucích forem chování prostřednictvím kvalitnějšího využívání a organizace volného času.⁷⁶

4.1.2. Sociální prevence kriminality

Sociální prevenci kriminality představují aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace jedince a opatření zaměřená na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti. Sociologické výzkumy se zaměřují na prevenci kriminality a ukazují souvislosti mezi výchovou v rodině, neúspěchy ve škole, problémy v profesní sféře a nevhodně tráveným volným časem na straně jedné a vývojem kriminální dráhy na straně druhé.

Předpokládá se, že dosažené zlepšení v oblasti plnění funkce rodiny, zaměstnanosti, bydlení, školství, zdravotnictví a volného času povede k poklesu kriminality. Významná úloha zde přísluší zejména rodině. Socializace probíhá prakticky po celý život, ale její rozhodující část spadá do období dětství a dospívání.⁷⁷

⁷⁶ http://www.drogy-info.cz/index.php/o_nas/evaluate/zakladni_pojmy_z_oblasti_primarni_drogove_prevence_souhrn.

⁷⁷ VICHLENDÁ, M., BÉREŠ, L., *Prevence kriminality pro studující a učitele policejních škol MV*, Praha 2008, s. 13 – 15.

4.2. Zásady prevence

Aby byl efekt preventivního působení účinný je zapotřebí držet se těchto zásad prevence:

- získat důvěru dítěte
- umět s ním mluvit o alkoholu, kouření cigaret a drogách (přiměřeně k věku dítěte)
- umět vystihnout atmosféru, kdy je dítě ochotno o návykových látkách hovořit
- vytvořit zdravá rodinná pravidla, vést dítě k pocitu, že je doma potřebné a užitečné
- být dítěti příkladem
- pomáhat dítěti při vytváření hodnotového systému
- posilovat sebevědomí dítěte
- učit dítě řešit problémy
- předcházet nudě u dítěte
- vědět o činnosti dítěte v době, kdy je samo
- spolupracovat s dalšími dospělými (škola, kroužky, sportovní kluby apod.)
- dlouhodobě preventivní působení

Při přípravě preventivních programů by neměly pro děti a adolescenty chybět následující principy:

- zahrnovat zvýšení „ochranných faktorů“ a snižovat „rizikové faktory“
- zahrnovat všechny formy drogové závislosti, včetně užívání tabáku, alkoholu, marihuany a těkavých látek
- zahrnovat dovednosti chránit se před drogami, např. před nabídkou, silný osobní postoj proti užívání drog, sociální dovednosti (komunikace, vztahy mezi vrstevníky, asertivita)
- zahrnovat interaktivní metody, upřednostnit např. vrstevnické diskusní skupiny před didaktickými vyučovacími technikami samotnými
- zahrnovat rodičovské nebo pečovatelské aktivity
 - znalost toho, co se děti učí
 - fakta o drogách a jejich škodlivých účincích
 - v případě, když se naskytne příležitost pro rodinné diskuse o užívání legálních a nelegálních látkách, a dále by měly stanovit rodinnou politiku ve vztahu k drogám a jejich užívání

- preventivní programy by měly být dlouhodobé a rozhodně by se měly zahájit již v období základní školy a směřovat přes střední školu až na školu vysokou
- rodinná prevence by měla zahrnovat na jedné straně pouze rodiče a na druhé straně pouze děti
- programy společenství (obce) by měly zahrnovat masmédiá a politiku ve smyslu restriktivních opatření k tabáku, alkoholu, ostatním drogám, což je efektivnější, než pouhé intervence na školách nebo v rodinách
- programy společenství potřebují posílit normy proti užívání drog ve všech preventivních oblastech včetně rodiny, školy a společnosti. Školy nabízejí příležitosti pro působení na celou populaci a speciálně na část populace: rizikovou, děti s výchovnými problémy nebo s problémy v učení a ty, kteří jsou potencionálně vyloučeni z kolektivu
- preventivní programy by měly být adresné, tedy měly by vycházet ze specifík problémů zneužívání návykových látek v dané lokalitě
- vyšší úroveň rizik zahrnuje populace, na kterou musí být soustředěna intenzivní preventivní působení dřív, než problém začne
- preventivní programy by měly vycházet z věkových zvláštností každé cílové skupiny – vývojově propojené a citlivě zpracované
- efektivní preventivní program je rozhodně finančně efektivní, na každou vynaloženou korunu na prevenci užívání drog by mělo být ušetření 4-5x víc finančních prostředků, které pak potřebujeme na léčby a poradenství.⁷⁸

4.3. Činitelé působící na drogovou prevenci

Prevenčí sociálně patologických jevů u mládeže se zabývá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Krajský protidrogový koordinátor a místní protidrogový koordinátor se zabývají místní protidrogovou prevencí a působí na příslušném krajském úřadě České republiky. Dále se primární prevencí věnují neziskové organizace a různá sdružení. Nejdůležitějšími činiteli, jenž mají velký vliv na primární prevenci jsou beze sporu členové rodiny.

Vždy záleží na rodičích, aby v každé fázi prokázali, že jsou svým dětem schopni zajistit bezpečné prostředí, v němž bude o ně řádně pečováno. Pevné citové vazby

⁷⁸ Bulletin Národní protidrogové centrály, 2. vydání. Praha: Národní protidrogová centrála ÚOOZ S KP P ČR, 1999, s. 14.

alespoň na jednoho z rodičů mají pro rozvoj a výchovu kojenců a malých dětí zásadní význam.

Mladiství si mnohdy neuvědomují, jak dokazují užíváním drogy ničit nejen sami sebe, ale především svoji rodinu, příbuzné a lidi v okolí, a to nejen mentálně, ale i fyzicky a duchovně. Podle vyjádření jednoho z rodičů se tito lidé cítí často hůře, než samotný narkoman, neboť má pocit bezmoci.⁷⁹

Snad nejdůležitějším faktorem u členů rodiny je někdy nesnadná komunikace s jejich teenagerem. Myšlenka některého rodiče, že jeho dítě bere drogy je pro něj nesnesitelná. Přichází obavy, že dítě přijde k úkonu, že se stane na drogách závislé, a že od lehkých drog jako je hašiš přejde k drogám těžkým jako je heroin apod. Poradenští pracovníci v oblasti drog a alkoholu varují, že nátlak na teenagery, kteří si zahrávají s drogami, může mít opačný účinek, než si rodiče přejí, místo toho, aby je od užívání drog odradili, začnou děti brát drogy ještě víc. Teenageři mají často pocit, že se nacházejí v situaci, kdy všechno vypadá černě, dohadují se s rodiči nebo ve škole, a tak je jednodušší zůstat „zkouřený“. Braní drog znamená pro ně, že užíváním drogy se nemusíte zabývat a odstraní pocit strachu z boje proti zlozvyku. A skončit s užíváním drog znamená něco jako vzdát se, složit zbraně ve „válce“ s drogami, což je pro většinu mladistvých nemyslitelné.⁸⁰

Podstatným činitelem je pro mladistvé také školní „drogová“ prevence obsahující aspekty jako předcházení prvnímu užití drogy, zabránění zneužívání drog a závislosti na drogách, snížit míru obtěžování okolí uživatele nebo předcházet problémům, do nichž se uživatel drog může dostat např. konflikt se zákonem. Zároveň se tato prevence omezuje na specifické školní prostředí. Zaměřuje se na všechny legální i nelegální drogy, které mohou vést k návyku či závislosti, nebo které mohou, užívají-li se často, způsobit zdravotní poškození nebo přinést zdravotní rizika. Preventivní aktivity by měly zohlednit i „sekundární“ rizika a problémy, k nimž u studentů může dojít následkem konzumace nelegálních drog, např. sociální vyčleňování či problémy se zákonem v důsledku páchání drogové kriminality. Proto se školní drogová prevence orientovaná na zneužívání drog zaměřuje na to, aby se u žáků rozpoznalo problematické užívání drog, aby byla nabídnuta včasná a přiměřená sociální a zdravotní pomoc a zabránilo se

⁷⁹ BARNARDOVÁ MARINA, *Drogová závislost a rodina*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2011, s. 32-33.

⁸⁰ GOODYER PAULA, *Drogy a teenageři*, Kids and drugs. Praha: Michal Suchánek, Nakladatelství Slovanský dům, 2001, s. 22-24.

možným negativním důsledkům plynoucím z užívání drog, např. vyloučení ze školy, kontakt s trestněprávním systémem atd.

Jedním ze základních pravidel a principů je porozumění, neboli předpoklad k tomu, abyste porozuměli informacím, věnovali pozornost specifickým charakteristikám cílové skupiny. Zřetelnost sdělení a důvěryhodnost zdroje informací by se měla sladit s jazykem, věkem, pohlavím, dosaženým vzděláním, kulturou, prioritami a uznávanými hodnotami cílové skupiny. Šance na dosažení správného pochopení lze zvýšit pomocí aktivního učení, participace a stejně tak vhodným přizpůsobením informacím.

Většina programů prevence drog zahrnuje různé aktivity, od předcházení k tomu, aby mladí užíli jakoukoli drogu k poskytování pomoci a poradenství studentům, kteří se kvůli drogám dostávají do problémů. Důležité je, aby abstinence od drog nebyla pouhým a jediným dlouhodobým cílem programu prevence drog. Mnoho mladých lidí experimentuje s novými zážitky a věcem, a to včetně nelegálních drog. Ignorovat experimentální chování znamená ignorovat skutečnosti, že existuje něco jako dospívání.⁸¹

4.4. Drogová závislost a její příčiny

Drogová závislost je psychický a někdy také fyzický stav, který vyplývá ze vzájemného působení mezi živým organismem a drogou. Jde o jev, který lidstvo vždy provázel, avšak teprve nyní se se svým nekontrolovatelným šířením stává problémem naší doby na všech možných úrovních. Je charakterizován změnami chování a jinými reakcemi, které vždy zahrnují nutkání brát drogu stále nebo pravidelně pro její psychické účinky a někdy též proto, aby se zabránilo nepříjemným pocitům plynoucím z její nepřítomnosti.

Z pohledu analytické psychologie souvisí závislost s procesem individuace, tedy sebeuplatnění. V tomto pojetí se při popisu základních prvků závislosti hovoří nejen o závislosti somatické a psychické, ale i o tzv. parareligiózní potřebě, která není na rozdíl od dvou předchozích prvků získaná, ale kulturně podmíněná. Zákonými zákazy nedochází k rozvracení skupin lidí zneužívajících tutéž látku, ale naopak

⁸¹ SANANIM, Školní prevence, s. 11-13, 143.

k opačnému účinku vytvoření soudržnosti ve skupině závislých. Vznikají tak subkultury s vlastními pravidly.

Existují modely biologické, které vycházejí z představy jakési komplementarity mezi určitou drogou a určitým jedincem. Proto vznik závislosti je podmíněn vzájemným setkáním těchto dvou prvků. Tyto teorie jsou různým způsobem modifikovány a existuje jich velké množství.

Konečně existují teorie, které jako základ závislosti na drogách vidí učení nežádoucích postojů, kde příčinně působí především rodina.

Obecně lze o experimentu s drogou, braní drog i vzniku závislosti říct, že příčina leží vždy někde ve vzájemné kombinaci těchto okruhů:

Osobnostní charakteristiky - dědičnost

K prvnímu ze jmenovaných okruhů lze říci, že závislost lze za určitých podmínek vypěstovat u každého. Samozřejmě osobnostní charakteristiky zde hrají svou roli, určují, nakolik je vznik závislosti pravděpodobný. Dalekosáhle jsou v tomto směru zkoumány otázky dědičnosti. Je prokázáno, že v rodinách u osob závislých na alkoholu je riziko vzniku závislosti u potomstva zvýšeno, i když jsou odstraněny jiné působící faktory. Existuje i celá řada biologických faktorů, které mohou rizika zvyšovat. Jde o nejrůznější způsob vzniklý prenatálním poškozením plodu, zhoršující se životní prostředí, nevhodné až škodlivé složení stravy a alergie. Rozsáhlá odborná literatura se v oblasti komplexní struktury osobnosti shoduje v tom, že vysoké procento osob s pozdějšími drogovými problémy má již morbidně stanovitelnou psychiatrickou diagnózu. Nejčastěji je citován sklon k poruchám v emoční sféře, náchylnost k depresím, nestálost a snížená odolnost vůči běžné denní zátěži. Obecně lze predisponované osobnosti zařadit do jedné ze dvou hlavních skupin.

První skupinu tvoří osoby zvýšeně citlivé, zranitelné a úzkostné, často s pocity méněcennosti. Tito lidé mají problémy v komunikaci a trpí svou neschopností navázat partnerský vztah. Pak je pochopitelné, že setkání takovéto osobnosti s drogou stimulačního typu, která jí poskytne právě to, co se nedostává, může být v tomto směru velice významné. Jestliže stimulační drogu bere člověk jako způsob řešení svých problémů a komplexů, riziko závislosti je enormní.

Druhou skupinu lidí se zvýšeným rizikem tvoří osobnosti spíše extrovertní se sklony k impulzivitě, zvýšenou dráždivostí a sníženou schopností koncentrace. Zvýšená aktivita projevovaná nevhodným způsobem vede ke konfliktům s okolím až k agresivním projevům. Pro tyto jedince může být lákavá konfrontace s opiáty nebo jinými drogami tlumivého typu.

Ze zahraničních průzkumů provedených u nezletilých jedinců závislých na drogách mohly být shrnuty následující nápadné rysy:

- nejistota a nezralost v citové oblasti, a s tím související neschopnost ke zralému mezi-osobnímu vztahu
- vysoká emoční senzitivita a labilita, nižší sebedisciplína a sebetolerance, neschopnost zvládat stresové situace, podléhání depresím
- dysforický náladový stav (opak stavu euforického) často provázený úzkostí
- psychovegetativní labilita, poruchy spánku, lehká unavitelnost spojená s pocitem vyčerpání a napětí

Podle domácích průzkumů jsou mladí toxikomani nedůvěřiví, podezřívaví, nezralí v praktickém úsudku, zvýšeně sebevědomí a s tendencí k radikalizmu. Trpí nedostatkem vnitřních norem, zvýšenou citlivostí a nevyrovnaností doprovázenou výraznou úzkostí a nízkou tolerancí na frustraci. Jejich hodnotový systém ve srovnání s vrstevníky je omezenější. Hlavní zájem je u nich zaměřen na bezprostřední materiální potřeby, perspektiva a plánování toho, co by mohlo být je jim cizí.

Ve světě i u nás převládá tzv. polymorfní způsob braní drog, tedy zneužívání více druhů drog bez vyhraněné zaměřenosti na konkrétní skupinu drog. Často tak dochází k užívání kombinace dvou zcela odlišně působících drog, kdy nejde ani tak o vzájemné podporování jejich účinků, jako spíše o překrytí nežádoucích efektů jedné drogy druhou.

Vlivy prostředí

Jedná se o faktory, které se podílejí na vzniku závislosti nejvýznačněji. Do této široké skupiny lze zařadit vše, co nás obklopuje - rodina, lidé z našeho okolí, sdělovací prostředky, veřejné mínění atd. Vytváření vlastního postoje se časem vyvíjí, jde o proces učení, který probíhá nejintenzivněji v rodině. Rodiče poskytují základní

identifikační vzory, přičemž dominantním prvkem působícím na vznik drogového problému je matka. Z dlouholeté praxe vykrytalizoval prototyp chování matky (tzv. hyperprotektivní model), který je pro vznik drogového problému nejrizikovější. Možná trochu překvapivě je tato matka přehnaně pečlivá, ustrnulá na určitém stupni vývoje vztahu k dítěti. Na potomka nahlíží stále jako na malé dítě a není schopna přijmout jeho rostoucí potřeby sebeprosazení a identifikace. Matka se stará, pečuje, kontroluje, zařizuje - vše způsobem zcela nepřiměřeným věku dítěte. Těžko přijímá fakt, že pomocí může být snížení péče.

Dalším významným faktorem je vliv vrstevníků, kamarádů či party, což je velmi významný vliv, který působí oběma směry. Na této skutečnosti je založena i jedna z metod protidrogové prevence. Obecně lze říci, že čím více ideologicky nebo kultovně orientovaná skupina se vstřícným či tolerantním postojem vůči drogám, tím je větší riziko drogového abúzu a naopak. Sebeprosazení ve skupině vrstevníků a získaný respekt dává mladistvému pocit tak touženého odtržení se od primární rodiny. Výchova by proto měla vést ke schopnosti odmítat, postavit se tlaku vrstevníků ve smyslu prosazení vlastní individuality, prožít si pocit odmítnutí se zadostiučiněním a nikoli s pocitem viny. Tento způsob výchovy dítěte je nejpřirozenější prevencí nejen vůči drogovým problémům, ale i dalším civilizačním chorobám.

Do této skupiny vlivů patří dále partnerský vztah. Rozvoj závislosti vede k postupné izolaci jedince a k rozpadu původně funkčního partnerského vztahu. Nezávislý partner je neustále vystaven sérii manipulací s cílem zbavit se zodpovědnosti za vlastní jednání a přenést ji na své okolí ze strany závislého partnera. Soužití se závislou osobou přináší rizika nejen právní (spoluúčast při distribuci či výrobě drog), ale především zdravotní (vtažení do drogového problému, přenos viru HIV).

Stejně tak nás ve vztahu k drogám může pozitivně či negativně ovlivňovat profese. V zásadě platí, že profese zakotvená vysoko v hodnotovém systému působí pozitivně. Novým fenoménem poslední dekády jsou však problémy s drogami u vrstvy vysoce vytížených, především podnikatelů. Tito lidé jsou přepracovaní a stresovaní v důsledku své zodpovědnosti a existuje u nich přirozená snaha udržet si svoji profesi i svůj sociální a ekonomický statut. S tím úzce souvisí i vliv sdělovacích prostředků, které se většinou k drogovému problému staví jen jako k zajímavosti pro čtenáře

či posluchače. Stále je u nás totiž zakořeněna tendence rozhodovat o tom, co a jak se smí a nesmí prostý občan dozvědět.⁸²

4.5. Výhra nad závislostí

Prevenci lze rozumět taky jako zajištěná výhra před užíváním či zneužíváním drog, a život bez drogové závislosti.

Řada rizik návykových látek u dětí a dospívajících není vyvolána závislostí, ale jinými faktory. Závislost je pouze jedním z mnoha rizik, které návykové látky způsobí. Tvzení, že závislost je nejzávažnějším rizikem návykových látek, spíše neobstojí. Smrtelná otrava, dopravní nehoda pod vlivem návykové látky nebo těžký úraz při intoxikaci mohou být ještě závažnější než závislost. Je ovšem pravda, že závislost riziko dalších komplikací zvyšuje. A rázně zakazovat mladistvým užívat drogu spíše připomíná fenomén „zakázané ovoce nejvíce chutná“. Legitimním cílem při prevenci je oddálit kontakty dítěte nebo dospívajícího s návykovou látkou co nejdále do budoucnosti, kdy jsou organismus i psychika zralejší a rizika relativně menší.⁸³

⁸²<http://krimiinfo.kup.pcr.cz/index.php/fyzikalni-chemicke-expertizy/415-clovek-a-drogy?start=3>, Kriminologický ústav Praha, Krimi-info.

⁸³ NEŠPOR Karel, *Návykové chování a závislost*, 4. vydání. Praha: Portál, s.r.o., 2011, s. 54.

5. VLASTNÍ VÝZKUM

Pro svoji práci jsem zvolila kvantitativní výzkum z důvodu přehlednějšího vyhodnocení s použitím číselných údajů, které jsou obvykle vnímány jako snadnější forma rozlišení. Daný výzkum se nejvíce přibližuje k záměru předem stanovených anonymních respondentů z vybraných středních škol.

5.1. Charakteristika výzkumu a stanovení cíle

Výzkum proběhl na třech vybraných středních školách, a to na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole v Holešově, Střední odborné škole ochrany osob a majetku s.r.o. v Želechovicích a Střední škole gastronomie a obchodu ve Zlíně. Tyto střední školy byly vybrány záměrně, neboť se jedná v podstatě o studium se stejným zaměřením, přičemž Střední škola v Želechovicích je otevřena teprve druhým rokem.

Základní soubor tvořili žáci prvního a druhého ročníku, a to ve věku 15 až 17 let. Ve Vyšší policejní škole a Střední policejní škole v Holešově byly dotazníky předloženy do šesti tříd, oproti tomu ve Střední odborné škole ochrany osob a majetku s.r.o. v Želechovicích byly dotazníky předloženy pouze do dvou tříd, a na Střední škole obchodu a gastronomie ve Zlíně byly dotazníky vyplňovány ve třech třídách, a to vždy za účasti odborných pedagogů dané školy. Respondenti byli seznámeni s významem výzkumu, postupem při řádném vyplňování dotazníků k vyhodnocení tohoto dotazníku, a také poučení o jejich anonymitě.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 213 žáků, z toho 87 dívek a 126 chlapců ze všech uvedených středních škol. Pro upřesnění se z Vyšší policejní školy a Střední policejní školy v Holešově zúčastnilo celkem 124 žáků, z toho 47 dívek a 77 chlapců, zatímco ze Střední odborné školy ochrany osob a majetku s.r.o. v Želechovicích se zúčastnilo celkem 30 žáků, z toho 10 dívek a 20 chlapců. Dále pak ze Střední školy gastronomie a obchodu ve Zlíně bylo osloveno celkem 59 žáků, z toho 30 dívek a 29 chlapců.

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda dochází k porušení tenké hranice trestnosti s měkkou drogou u středoškolských studentů se zaměřením na bezpečnostně právní činnost a společné stravování.

5.2. Metodika výzkumu

Pro kvantitativní výzkum dané problematiky jsem sestavila anonymní dotazník, který se skládal celkem z deseti otázek. Prvních pět škálových otázek byly informující k pohlaví a věku respondenta, druhu školy, charakteru lokality místa bydliště a národnosti. Dalších pět uzavřených otázek byly směřovány na měkké drogy, což je zároveň tématem mé práce.

Otázky dotazníku byly formulovány stručně, jasně a výstižně. Sestaveny byly tak, že respondenti snadno pochopili zcela nenáročnou formulaci daných otázek. Žáci dostali dostatečný prostor k vyplňování dotazníků, což je zároveň neovlivňovalo v uspěchání odpovědí. Z toho vyplývá, že se mohli daným otázkám plně věnovat a v konečném důsledku správně rozhodnout. Respondenti měli za úkol vyplnit daný dotazník a na některé otázky museli odpovědět jednoznačně a na jiné otázky bylo možno odpovědět více způsoby.

V rámci výzkumu bylo předáno celkem 259 dotazníků, z nichž se vrátilo 213 vyplněných a 46 prázdných.

Tab. č. 4: Přehled vyplněných dotazníků

Dotazníky	Předané - absolutní četnost (n)	Vrácené (vyplněné) – absolutní četnost (n)/relativní četnost
VPS a SPŠ Holešov	151	124 / 58,22 %
SOŠ OOM s.r.o. Želechovice	43	30 / 14,09 %
SŠ Zlín	65	59 / 27,69%

5.3. Stanovení hypotéz

H1: Předpokládám, že respondenti neporušili tenkou hranici trestnosti s měkkou drogou.

H2: Předpokládám, že respondenti již byli seznámeni s prevencí měkkých drog.

Ve výzkumu byly použity tabulky a výsečové grafy k hypotézám.

5.4. Specifické údaje o respondentech

Nejprve byly podle prvních dvou otázek zjišťovány základních údaje o respondentech, které se týkaly pohlaví a věku. Cílem daných otázek bylo zjistit pohlaví a věk dotazovaného žáka. Z níže uvedené tabulky č. 4 je zřejmé, že za daných otázek převažuje mužské pohlaví ve věku 16 let, a to dokonce ve vysokém počtu 120, což činí téměř trojnásobek žáků ve věku patnácti a sedmnácti let. Z celkového počtu respondentů bylo dotázáno 88 dívek, což činí 41,31 % a 125 chlapců s 58,69 %.

Tab. č. 5: Přehled podle pohlaví a věku respondenta

Pohlaví	Dívky	Chlapci	Celkem
Věk	Absolutní četnost	Absolutní četnost	Absolutní četnost
15 let	23	26	49
16 let	51	69	120
17 let	14	30	44
Celkem	88	125	213

Ve třetí otázce dotazníku měli možnost respondenti volit ze tří středních škol zaměřené na bezpečnostně právní činnost, jako čtyřleté studium ukončené maturitní zkouškou a zaměřené na společné stravování, obor kuchař-číšník jako tříleté studium s možností dvouleté nástavby zakončené buď výučním listem, anebo maturitní zkouškou. Jedná se o Vyšší policejní školu a Střední policejní školu Ministerstva vnitra v Holešově, dále Střední odbornou školu ochrany osob a majetku s.r.o. v Želechovicích, a Střední školu obchodu a gastronomie ve Zlíně.

Vzhledem k tomu, že Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. byla otevřena v Želechovicích teprve druhým rokem, bylo dohromady 30 žáků z celkového počtu 19,5 %, oproti žákům z Vyšší policejní školy a Střední policejní škola MV v Holešově, kterých bylo celkem 124 adolescentů neboli 80,5%.

Jako čtvrtou orientační otázkou v pořadí, jenž byla studentům položená bylo z důvodu zjištění, zda adolescent žije ve městě nebo mimo město, tedy na vesnici.

Vyplněnými dotazníky bylo zjištěno, že počet respondentů byl téměř vyrovnaný. Celkem 114 respondentů žije ve městě, tedy 53,52 % z celkového počtu žáků a 99 respondentů žije mimo město – na vesnici, což činí 46,48 % z celkového počtu 213 žáků.

Tab. č. 6: Přehled respondentů žijící ve městě či mimo město – na vesnici

Pohlaví	Dívky	Chlapci	Celkem
Bydliště	Absolutní četnost	Absolutní četnost	Absolutní četnost
Ve městě	23	91	114
Mimo město	24	75	99
Celkem	47	166	213

Jako posledním specifickým údajem bylo zjištění národnosti žáků. Z dotazovaných bylo zjištěno celkem sedm různých národností. Vzhledem k tomu, že dotazníky byly podané na školách nacházející se na území České republiky je zde velký předpoklad, že z celkového počtu respondentů převažuje národnost česká. Tato národnost se vyšplhala na výsledné číslo 196, což z celkového počtu žáků činí 92,01 %. Na druhém místě s absolutní četností bylo v celkovém počtu šest žáků s vietnamskou národností, což ukazuje 2,82 % ze všech respondentů. Třetí místo bylo zastoupeno slovenskou národností s celkovým počtem čtyři, tedy 1,88 %. Na čtvrtém místě bylo o jednoho respondenta méně, a to s ukrajinskou národností s hodnotou 1,41 %. Páté místo patří mongolské národnosti obou pohlaví, a to celkově dva hlasy s 0,94 %. Poslední dvě místa po jednom hlasu, tj. 0,47% zbyly na respondenty s běloruskou a tureckou národností.

Tab. č. 7: Národnost dotazovaných respondentů

Pohlaví	Dívky	Chlapci	Celkem
Národnost	Absolutní četnost	Absolutní četnost	Absolutní četnost
Česká	79	117	196
Vietnamská	1	5	6
Slovenská	3	1	4
Ukrajinská	2	1	3
Mongolská	1	1	2
Běloruská	1	0	1
Turecká	0	1	1
Celkem	87	126	213

Dalším cílem vyhodnocení dotazníkového šetření bylo zjistit, zda respondenti mají povědomí o měkké droze. Z převážné většiny dotazovaných studentů odpovědělo 144 adolescentů kladně, a to přesně 93,5 %. Celkem deset respondentů odpovědělo negativně a dva respondenti nevědí. Z tohoto lze hodnotit, že někteří dotazovaní mladiství neznají přesný pojem „měkká droga“ a její vymezení, ať už po teoretické nebo legislativní stránce.

Vyhodnoceno bylo z celkového počtu 94,37 %, kdy žáci odpověděli kladně, v opačném případě bylo zodpovězeno od deseti žáků neboli 4,69 % a zcela nepatrné procento 0,94 % bylo získáno z vyplněného políčka „nevím“, na kterou odpověděly dvě dotazované dívky.

Tab. č. 8: Vědomosti k měkkým drogám

Znají žáci měkkou drogu?	Dívky/absolutní četnost	Chlapci/absolutní četnost	Celkem/absolutní četnost
Ano	78	123	201
Ne	8	2	10
Nevím	2	0	2
Celkem	88	125	213

Z níže uvedené tabulky vyplývá, že více, než dvě třetiny respondentů, tedy celkem 154 žákům již byla nabídnuta měkká droga. Z celkového počtu kladných odpovědí činí 72,30 %. Negativně odpovědělo celkem 59 žáků, kterým dosud nebyla měkká droga nabídnuta, a z celkového počtu to činí 27,70 %. Na dotaz jaká měkká droga byla respondentům nabízena uvádí žáci veškeré druhy měkkých drog uvedené v dotazníku. Jednalo se o legální drogy jako alkohol a cigarety a ilegální drogy jako marihuana, lysohlávky a hašiš.

Na prvním místě se objevovala měkká droga marihuana se 49,78 %, na druhém místě cigarety se 24 %, na třetím místě alkohol se 21,33 %, na čtvrtém místě hašiš s 3,11 % a na posledním místě lysohlávky 1,78 %. V tomto případě by se dalo spíše usuzovat, že nejčastěji mohlo docházet k nabídkám nelegálních drog jako alkohol a cigarety, ovšem níže uvedená tabulka č. 8 evidentně uvádí opačné zjištění. Z tohoto lze vyhodnotit, že ve společnosti dnešní mládeže převládají nabídky ilegálních měkkých drog, které jsou značně rozšířené nejen ve Zlínském kraji. Tyto nezákonné návykové látky mohou být pro mladistvé lákavější, než legální měkké drogy, a v dnešní pokročilé době také snadno dostupné, ať už samostatným vypěstováním rostliny konopí nebo jejím odcizením.

Tab. č. 9: Zjištění, zda byla měkká droga žákům nabídnuta, či nikoli a o jakou měkkou drogu se jednalo

Byla studentovi nabídnuta měkká droga?	Dívky/absolutní četnost	Chlapci/absolutní četnost	Celkem
Ano	52	102	154
Ne	36	23	59
Marihuana	36	76	112
Lysohlávky	0	4	4
Hašiš	2	5	7
Alkohol	15	33	48
Cigarety	17	37	54

Z níže uvedené tabulky zjistíme, zda adolescenti již měkkou drogu vzali osobně či nikoli. Kladné a záporné odpovědi se téměř vyrovnávají, rozdíl činí tři hlasy. Kladně odpovědělo celkem 105 žáků, což činí 49,30 % a negativně odpovědělo 108 žáků, což činí 50,70 % z celkového počtu respondentů. Zde se procentuálně rozdílné odpovědi téměř shodují, z čehož vyplývá, že se nejedná o nejlepší výsledek především u chlapců, kteří v absolutní četnosti odpověděli kladně o devět hlasů.

Tab. č. 10: Zjištění, zda respondenti již vzali měkkou drogu či nikoli.

Vzali žáci měkkou drogu?	Dívky/absolutní četnost	Chlapci/absolutní četnost	Celkem
Ano	38	67	105
Ne	50	58	108

Z další tabulky se potvrzuje, že žáci středních škol dosud nebyli ohledně měkkých drog vyslýcháni u Policie České republiky v pozici pachatele či pachatelky. Z tohoto vyplývá, že všech 213 respondentů neporušila tenkou hranici trestnosti s výsledkem 100%. Pouze pět žáků ze všech středních škol uvedli, že již byli vyslýcháni u Policie ČR v pozici svědka, čímž se nedopustili porušení „tenké hranice trestnosti“.

Tab. č. 11: Porušili respondenti tenkou hranici trestnosti?

Byli žáci již vyslýcháni kvůli měkkým drogám?	Dívky/absolutní četnost	Chlapci/absolutní četnost	Celkem
Ano	0	0	0
Ne	88	125	213
V pozici pachatele	0	0	0
V pozici svědka	3	2	5

Poslední tabulka se týká prevence měkkých drog. Z tabulky číslo 9 vyplývá, že celkem 203 žáků, tedy 95,31 % již bylo seznámeno s prevencí měkkých drog. Převážně byli respondenti seznamováni s prevencí ve škole, a to 181 žáků, tedy 84,98 %, dále 18 žáků, neboli 8,45 % v místě trvalého bydliště a 14 žáků, neboli 6,57 % na jiném místě při setkání s Policií ČR, peer programu a jiných kurzech. Deset žáků odpovědělo, že nebyli dosud seznámeni s prevencí měkkých drog, což činí 4,69 % z celkového počtu respondentů.

Tab. č. 12: Respondenti seznámeni s prevencí měkkých drog

Byl žák/yně seznámen/a s prevencí měkkých drog?	Dívky/absolutní četnost	Chlapci/absolutní četnost	Celkem
Ano	82	121	203
Ne	6	4	10
Celkem	88	125	213
V místě trvalého bydliště	3	15	18
Ve škole	79	102	181
Na jiném místě	4	10	14

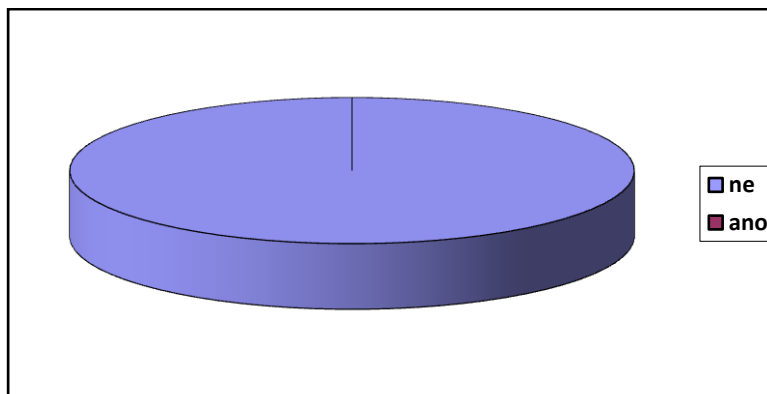
5.5. Analýza hypotéz

K hypotéze č. 1 a č. 2 byl zvolený pro větší přehlednost výsečový graf.

Hypotéza č. 1 – **Předpokládám, že respondenti neporušili „tenkou hranici trestnosti“ s měkkou drogou.**

Výsledek dané hypotézy odpovídá mému předpokladu, a jelikož se výzkumu účastnili žáci zaměřeni na studium bezpečnostně právní činnosti a společné stravování, rozhodně by tomu nemělo být jinak. Z tabulky č. 11 vyplývá, že se **hypotéza H1 potvrdila.**

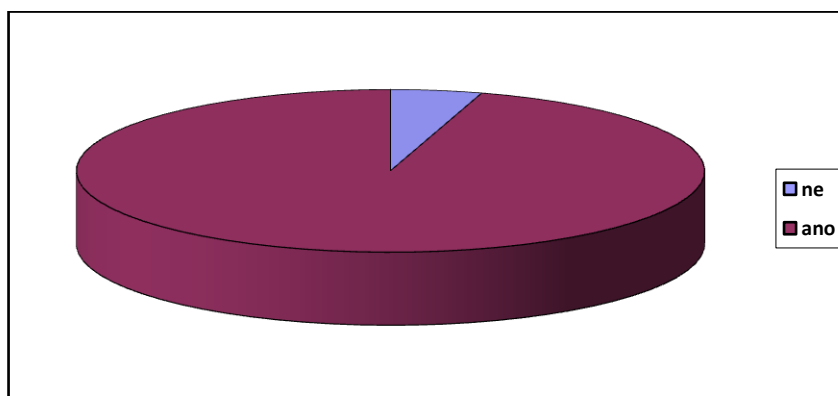
Graf. č. 1: **Respondenti neporušili tenkou hranici trestnosti s měkkou drogou, „vlastní zdroj“.**

Hypotéza č. 2 - **Předpokládám, že respondenti již byli seznámeni s prevencí měkkých drog.**

Další hypotézu, která byla stanovena, neodpovídá mému objektivnímu předpokladu, neboť kvantitativním výzkumem jsem došla ke zjištění, že s prevencí měkkých drog se nesetkalo deset žáků ve věku 15 let, což je k jejich věku přijatelné. Z tabulky č. 12 vyplývá, že se **hypotéza H2 nepotvrdila**.

Graf. č. 2: **Respondenti již byli seznámeni s prevencí měkkých drog, „vlastní zdroj“.**

5.6. Pohled na prevenci dotazujících respondentů

V období puberty, kdy teenageři dospívají, nastává rodičům zlomová životní zkouška na dlouhou trať a mladistvým nervové zhroucení, které je doprovázeno otázkami na téma drogy, sex, zkoušky a výkyvy nálad. Každý rodič by měl být přístupný a připravený na jakoukoli položenou otázku od svého dítěte. I přesto, že by měli vynaložit mnoho času a energie na hledání byť nových účinnějších cest k tomu, aby dokázali předejít teenagerům jejich první kontakt s nealkoholovou drogou a vůbec s experimentováním drog různého typu. Vždycky to nejdříve záleží právě na rodičích, jak se věnují svým nejen dospívajícím dětem, zda jim dostatečně naslouchají, vnímají jejich starosti, ať už školní či soukromé, a zda si vytvoří časový prostor pro řešení jakéhokoli trápení svých ratolestí. Možná to působí méněcenně, ale nezapomínejme na to, že jsou to právě oni, kteří mohou jako první poskytnout svým dětem pomocnou ruku, snažit se jim porozumět a vhodnou formou, ať už správnou komunikací, reálným zhodnocením či vlastními zkušenostmi jich podpořit k rozhodnutí na cestě k nezávislosti na návykových látkách.

Provedeným výzkumem na níže zmiňovaných středních školách jsem podle dotazovaných mladistvých dospěla k názoru rozporuplnosti. Jednak, jak vyplývá ze znázorněného grafu č. 1, lze vidět podle vyhodnoceného grafu č. 2, že prevence návykových látek byla dostačující k tomu, aby se nedostali za hranici měkkých drog. Přesto si kladu otázku, zda byla primární prevence prováděná, ať už na domácí půdě, školní půdě nebo při různých seminářích či preventivních kurzech značně uzpůsobená k obcházení nabízených legálních či nelegálních drog a vyhnutí se jejich byť jedinému užití. Pravdou zůstává, že musíme brát na zřetel jejich nezkušenost a zvědavost k novým pocitům z užití návykové látky, a proto ne vždy se preventivní programy později projeví u mladistvých v kladném slova smyslu, a to, i přesto, že úsilí přednášejících může být jakkoli vyčerpávající. Drogová prevence je jistě důležitou součástí v životě dětí a mladistvých, stejně jako průběh jejich dospívající cesty spojenou s jejich nejbližšími, ať už v rodinném kruhu či vrstevnickou společností bude vždy záležet na jejich úsudku, který si vybudují k omamným návykovým látkám. Jejich osobnost může být natolik svázána, že se snadno dostanou do přesně nevymezeného časového úseku, v němž jejich myšlenky v tomto těžkém pubertálním období bloudí v experimentování drog a zároveň ve snaze k jejich předcházení, o čemž byli náležitě, třebaže opakovaně poučeni.

ZÁVĚR

Současná situace u mladistvých je alarmující tím, že na základě kvantitativního výzkumu zhruba polovina dotazovaných respondentů se již setkala s měkkou drogou. K užití této drogy přispěla jistě zvědavost a pozornost vrstevníků mladé generace. Po vyhodnocení anonymních dotazníků provedené u žáků Vyšší policejní školy a Střední policejní školy v Holešově, Střední odborné školy ochrany osob a majetku s.r.o. a Střední škole obchodní a gastronomie ve Zlíně jsem dospěla ke stanovenému cíli tím, že dotazovaní adolescenti neporušili tenkou hranici trestnosti, jak bylo zpočátku předpokládáno.

Vzhledem k vysoké nabídce měkkých drog na území České republiky nebyla ze strany respondentů porušena tenká hranice trestnosti, čemuž jistě dopomáhá pravidelná drogová prevence a stanovená trestnost uvedena v novém trestním zákoníku, s účinností od 1. ledna 2010, který zároveň přinesl změny právní úpravy v oblasti postihu drogové kriminality, konkrétně „Neoprávněné nakládání s omamnými a psychotropními látkami“. Analýza kvalifikace drogové kriminality zaměřená na měkké a tvrdé drogy byla v této práci provedena v souvislosti s tenkou hranicí trestnosti a se změnou právní úpravy množství větší než malé.

Provedenou změnou u množství větší než malé týkající se omamných návykových látek a přesně stanoveným množstvím u měkkých drog nebylo záměrem, že menší množství držení měkkých drog by mělo být v České republice bráno jako beztrestně či legálně. Přesněji řečeno, určitá skupina české populace se domnívá, že dopustit se přestupku za držení měkké drogy nedosahuje takové hranice trestnosti jako u spáchání trestného činu, a tudíž nebude trestán.

Díky splnění stanoveného cíle mne tato práce přivedla k myšlence, zda po změně množství větší než malé u omamných návykových látek se tenká hranice trestnosti pro společnost stala vzdálenější, než dříve. Jelikož hodnota tohoto stanoveného množství týkající se měkkých drog se částečně zvýšila, oddálila se tímto i trestnost postižitelná podle trestního zákoníku. Z daných důvodů se domnívám, že změna tohoto stanoveného množství dotýkající se měkkých drog byla pro veřejnost spíše pozitivní informací, neboť se jedná „pouze“ o kvalifikaci přestupku.

Mají-li mladiství dodržovat pravidla nakládání s nelegálními drogami, měli by vědět, jaké látky se za nelegální omamně a psychotropní látky a legální drogy považují. S tímto úzce souvisí definice a rozdělení návykových látek s účinky na lidský organismus. Vzhledem ke značnému prostoru v médiích jakéhokoli druhu byl výsledek získaný prostřednictvím kvantitativního výzkumu vyhodnocen pozitivně, neboť dotazovaní respondenti jsou dostatečně po teoretické stránce seznámeni s měkkou drogou.

Při zjišťování informací k teoretické části, zvláště pak k marihuaně jako měkké droze jsem se setkala s názorem především prostřednictvím internetových stránek, který byl v rozporu s odbornou definicí. Určitá skupina lidí nerozlišuje rostlinu konopí a měkkou drogu marihuanu, a naopak tyto látky vnímá jako drogu se stejnými účinky a složení.

Během zpracování své práce jsem se setkala s názorem „Legalizace marihuany.“ Většina lidí může tento názor pojmout jako zcela adekvátní a reálný fakt, i přesto, že české právo tento pojem nezná. K legalizaci marihuany totiž v legislativě České republiky nedošlo.

Problematika drog zahrnuje prevenci jako důležitou a zvlášť významnou činnost prováděnou většinou před spácháním protiprávního jednání. Jako základní protidrogovou prevenci v době, než se jedinec přiblíží k tenké hranici trestnosti, vymezuje tuto prevenci konkrétně prevence primární, kriminální prevence a sociální prevence kriminality. Jelikož dnešní doba nabízí velké množství omamných a psychotropních látek můžeme jen konstatovat, že prevence není nikdy dost.

Poslední otázka položená v kvantitativním výzkumu mne přivedla k přesvědčení, že drogová prevence u dotazovaných žáků poskytovaná ze strany rodinných příslušníků, učitelů v rámci školy či odborníků z různých preventivních kurzů působí na mladistvé kladným a poučným dojmem. Tímto se vylučuje porušení tenké hranice trestnosti s měkkou drogou. Primární prevence byla adolescentům podána jistě odborným i laickým výkladem, a zároveň srozumitelně pro naši českou mládež.

Vlastní návrh na zlepšení stavu v prevenci drogové závislosti u dětí a mladistvých:

- Posilování sebedůvěry jedince
- Motivace dítěte i mladistvého

- Spolupráce v rodině, ve škole, u vrstevníků apod.
- Snižování dostupnosti legálních a ilegálních omamných návykových látek
- Zvýšení kontroly dovozu do České republiky z okolních států
- Přísný zákaz prodeje měkkých i tvrdých drog mladistvým
- Snižování poptávky po omamných návykových látkách

Nejvzácnějším a přitom velmi důležitým jevem ke zlepšení stavu v prevenci drogové závislosti u našich „nejdražších“ se nejvíce dotýká rozdávaní lásky ve vztahu mezi rodiči a dítětem, pozorná péče nejen při jejich dospívání, v období stresu, ale také porozumění v každé zátěžové situaci např. při vykonání zkoušek.

Předcházení problémům s návykovými látkami u dětí a mládeže přispívá spolupráce různých složek společnosti, čímž dochází k jejich systematickému dlouhodobému ovlivňování čistě koordinovaně z několika stran. Návrhy na zlepšení stavu v prevenci drogově závislých znamená spolupráce s rodiči, se školními organizacemi při různých přednáškách jako peer program, s dětským lékařem, psychologickou poradnou, při pomoci na lince důvěry, při styku se státní správou, s církví a vrstevníky drogově nezávislých. Čím dříve se poskytne prevence drogové závislosti, tím je snazší a účinnější cesta pro rodinné příslušníky a organizace určené pro pomoc drogově závislých osob. Po krátkodobé intervenci počínající problémy s návykovými látkami lze pomoci posilováním motivace k překonání problému s drogou po zdravotní, duševní, rodinné nebo sociální stránce. Dalším bodem přestat být toxikomanem přichází v úvahu budovat si životní cíle a plány, a dosáhnout toho, jak překonat problém s návykovou látkou. Možností se nabízí hned několik, jak už bylo zmíněno spolupráce s rodiči, linkou důvěry, školními a státními institucemi, tak s centrem krizové intervence a najít důvěru ve výkladu odborné literatury pro drogově závislé osoby. Aby, bylo možné zlepšit stav v prevenci drogové závislosti, bude vždy záležet na získání sebevědomí konkrétního jedince a síle osobnosti.

Tato bakalářská práce může sloužit nejen pro pedagogy, vyškolené odborníky na drogovou prevenci, preventivně informační skupinu v rámci Policie České republiky, rodiče, ale především pro jejich adolescenty, kteří se v průběhu svého života mohou vyhnout tenké hranice trestnosti s měkkými a zároveň tvrdými drogami.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ANTL, M., HANSLÍK, H. *Miroslav Antl radí/Jak na gaunery 2*. Praha 4: Prostor, nakladatelství, s.r.o., 2008, 137 s. ISBN 978-80-7260-188-2.
2. ARTERBURN, S., BURNS, J. *Drogy klepou na dveře*. Brno: Nová naděje, 2001, 216 s. ISBN 80-86077-03-9.
3. BARNARDOVÁ, M. *Drogová závislost a rodina*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2011, s. 208, ISBN 978-80-7387-386-8.
4. VANĚČEK, M., POLICIE ČR. *Bulletin Národní protidrogové centrály*, 2. vydání, Praha: Národní protidrogová centrála ÚOOZ S KP P ČR, 1999, s. 42, ISSN 1211-8834.
5. GANERI, A. *Drogy, Od extáze k agonii*. Praha: Nakladatelství Amulet, s.r.o., 2001, s. 152. ISBN 80-86299-70-8.
6. GOODYER, P. *Drogy a teenageři, Kids and drugs*. Praha: Michal Suchánek, Nakladatelství Slovanský dům, 2001, s. 162. ISBN 80-86421-44-9.
7. CHRISTOPH, G., F., KÜHN F. *Od návyku k závislosti*. Praha: Euromedia Group, k. s., 2001, s. 144. ISBN 80-7202-950-9.
8. JEDLIČKA, R. *Mládež – drogy – společnost*, Praha, 1997, s. 160. ISSN 0862-4461.
9. KOLEKTIV AUTORŮ OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ SANANIM. *Drogy otázky a odpovědi, Příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, s.r.o., 2007, 165 s. ISBN 978-80-7367-223-2.
10. KUBÁNEK. V., POLÍVKA. L. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha 4: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, s. 115. ISBN 978-80-7251-319-2.
11. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*, 4. vydání. Praha: Portál, s.r.o., 2011, s. 176, ISBN 978-80-7367-908-8.,
12. HAJNÝ, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha 7: Grada Publishing, spol. s r.o., 2001, s. 136. ISBN 80-247-0135-9.
13. PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: Maxdorf, 1995. s. 88. ISBN 80-85800-25-X.
14. VALÍČEK, P. a kolektiv. *Rostlinné omamné drogy*. Benešov: Nakladatelství START, 2000. s. 161. ISBN 80-86231-09-7.

15. VICHLENDÁ, M., BÉREŠ, L. *Prevence kriminality pro studující a učitele policejních škol MV*, s. 137. Praha 2008.
16. VIŠŇOVSKÝ, P., BEČKOVÁ, I. *Bludný kruh toxikomanií*, Hradec Králové, listopad 1998, 114 s., ISBN 80-85490-76-5.
17. SHAPIRO, H. *Drogy, Obrazový průvodce*, Praha, 2005, s. 60. ISBN 978-80-7352-295-7.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 194.
2. ČESKO. Zákon č. 200 ze dne 17. května 1990, o přestupcích. In. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1990.
3. ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním (trestní řád). In. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66, s. 304.
4. ČESKO. Zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961, trestní zákon. In. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961.

Elektronické zdroje

1. <http://www.npc.aa/index1280.htm>
2. <http://www.legalizace.cz/konopí/co-je-to-konopí/>
3. <http://www.substitutni-lecba.cz/rozdeleni-drog>
4. <http://www.vipcosmetics.cz/zdravi-a-zivotni-styl/konopi-nejstarsi-leciva-rostlina.html>
5. <http://www.adiktologie.cz/articles/cz/69/395/Teorie-marihuany-jako-vstupni-drogy.html>
6. <http://www.cs.wikipedia.org/wiki/marihuana>
7. <http://www.wikipedie.cz>
8. http://zpravy.idnes.cz/v-koureni-marihuany-ceska-mladez-vede-cihaji-na-ni-ale-i-dalsi-nastrahy-1kb/domaci.asp?c=A080910_161517_domaci_ban
9. <http://www.drogy-info.cz>, Zaostřeno na drogy 1/2010 (ročník osmý)
10. http://www.drogy-info.cz/index.php/o_nas/evaluace/zakladni_pojmy_z_oblasti_primarni_drogove_prevence_souhrn

11. http://www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/zakon_pod_lupou/mnozstvi_vetsi_nez_male
12. <http://www.skola22.webz.cz/drogy.html>
13. <http://obrazky.cz/?q=site:tkani.cz+konopí>
14. <http://obrazky.cz/?q=site:drogy.web3.cz+lysohlavky>

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování disertační práce využité následující materiály, z něž byly především použité veškeré elektronické zdroje, legislativní dokumenty a část literárních zdrojů:

1. GERŽOVÁ, L. *Vliv drogové závislosti na páchání trestné činnosti – Tenká hranice trestnosti*, Holešov. 2011. Absolventská práce. Vyšší policejní škola a střední policejní škola Ministerstva vnitra v Holešově, Bezpečnostně právní činnost.
2. Interní databáze - Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky, Praha, <http://10.85.76.4>.

Seznam příloh

I. Seznam obrázků

Obr. č. 1: Rostlina konopí, cizí zdroj

Obr. č. 2: Lysohlávky, cizí zdroj

Obr. č. 3: Marihuana, cizí zdroj

II. Seznam tabulek

Tab. č. 1: Měkké drogy podle stanoveného množství

Tab. č. 2: Výňatek Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů .

Tab. č. 3: Přehled zjištěných skutků spáchané mladistvými pod vlivem alkoholu ve Zlínském kraji

Tab. č. 4: Přehled vyplněných dotazníků

Tab. č. 5: Přehled podle pohlaví a věku respondenta

Tab. č. 6: Přehled respondentů žijící ve městě či mimo město – na vesnici

Tab. č. 7: Národnost dotazovaných respondentů

Tab. č. 8: Vědomosti k měkkým drogám

Tab. č. 9: Zjištění, zda byla měkká droga žákům nabídnuta, či nikoli a o jakou měkkou drogu se jednalo

Tab. č. 10: Zjištění, zda respondenti již vzali měkkou drogu či nikoli.

Tab. č. 11: Porušili respondenti tenkou hranici trestnosti?

Tab. č. 12: Respondenti seznámeni s prevencí měkkých drog

III. Seznam grafů

Graf. č. 1: Respondenti neporušili tenkou hranici trestnosti s měkkou drogou, „vlastní zdroj“.

Graf. č. 2: Respondenti již byli seznámeni s prevencí měkkých drog, „vlastní zdroj“.

Dotazník

PŘÁVNÍ A SOCIÁLNÍ ASPEKTY DROGOVÉ ZÁVISLOSTI
MLADISTVÝCH NA PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI SE ZAMĚŘENÍM NA
TERITORIÁLNÍ ÚZEMÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE

Vyberte a označte křížkem do níže uvedených polí pouze jednu z možných odpovědí.

1. Pohlaví

Žena

Muž

2. Věk

15 let

16 let

17 let

3. Na jaké škole studuješ?

Střední policejní škola a Vyšší policejní škola, Holešov

Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o., Želechovice

Střední škola gastronomie a obchodu Zlín

4. Kde bydlíš?

ve městě

mimo město (na vesnici)

5. Jaká je Tvoje národnost?

česká

slovenská

rómská

vietnamská

ukrajinská

rumunská

jiná:

6. Víš, co je měkká droga?

ano

ne

nevím

7. Byla Ti někdy nabídnuta k užití měkká droga? Případně uveď která:

ano

jaká měkká droga:

ne

8. Už jsi někdy vzal/a měkkou drogu?

ano

ne

9. Už jsi byl/a někdy vyslýchán/a na Policii ČR kvůli měkkým drogám a v jaké pozici?

ano

ne

v pozici oznamovatele/ky

v pozici svědka/kyně

v pozici pachatele/lky

v jiné pozici:

10. Už jsi byl/a seznámen/a s prevencí měkkých drog a kde?

ano

ne

v místě svého bydliště

ve škole

na jiném místě:

Za Vaši pozornost a ochotu mnohokrát děkuji.